

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Lillo Berenguer, Julia; Martí Escayol, Maria Antonia, dir. La asexualitat i la manca d'activitat sexual i de romanticisme al Japó. 2019. (0 Estudis d'Àsia Oriental)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/213021>

under the terms of the **IN**
COPYRIGHT license

FACULTAT DE TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

GRAU D'ESTUDIS D'ÀSIA ORIENTAL

TREBALL DE FI DE GRAU

Curs 2018-2019

La asexualitat i la manca d'activitat sexual i de romanticisme al Japó

Júlia Lillo Berenguer

1388557

TUTORA

MARIA ANTÒNIA MARTÍ ESCAYOL

Barcelona, 3 de juny de 2019

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

Dades del TFG

Títol: La asexualitat i la manca d'activitat sexual i de romanticisme al Japó.

Autora: Júlia Lillo Berenguer

Centre: Universitat Autònoma de Barcelona

Estudis: Estudis de l'Àsia Oriental

Curs acadèmic: 2018-2019

Paraules clau

CAT/ Asexualitat, Japó, “homes herbívor”, societat japonesa, *ikigai*, *International Love*, Cultura pop.

ESP/ Asexualidad, Japón, “hombres herbívoros”, sociedad japonesa, *ikigai*, *International Love*, Cultura Pop.

ENG/ Asexuality, Japan, “herbivore men”, Japanese society, *ikigai*, *International Love*, Pop Culture.

Resum del TFG

CAT/ Aquest treball ofereix un anàlisi de la asexualitat i la manca d'interès sexual al Japó, fet que va estretament relacionat amb el poc interès entre els joves a l'hora d'establir relacions amoroses. Per tal de fer-ho, s'ofereix un estat de la qüestió, així el treball exposa els antecedents històrics, econòmics i culturals de mà dels diferents especialistes en la matèria per trobar quines són les causes que han propiciat aquesta situació i com ha influït la cultura pop del país. Així, el treball també vol aclarir què són els “homes herbívors”; quin és el tractament del diferents tipus de masculinitat que existeixen al Japó; quina terminologia sobre asexualitat s'empra a nivell global i quina s'empra al Japó; quin suport tenen les comunitats asexuals a les xarxes; quins antecedents de la asexualitat presenta la literatura nipona i quina influència n'ha rebut el *manga*, l'animació i els videojocs, elements que formen part de la cultura pop del país.

ESP/ Este trabajo ofrece un análisis de la asexualidad y la falta de interés sexual en Japón, hecho que va estrechamente relacionado con el poco interés entre los jóvenes a la hora de establecer relaciones románticas. Para ello, se ofrece un estado de la cuestión,

así el trabajo expone los antecedentes históricos, económicos y culturales de la mano de diversos especialistas en la materia para descubrir cuáles son las causas que han propiciado esta situación y cómo ha influenciado la cultura pop del país. Así, este trabajo también quiere explicar qué son los “hombres herbívoros”; cómo se tratan los diferentes tipos de masculinidad que existen en Japón; qué soportes tienen estas comunidades asexuales en las redes; cuáles son los antecedentes de la asexualidad que aparecen en la cultura nipona y qué influencia han recibido de esta el manga, la animación y los videojuegos que forman parte de la cultura pop del país.

ENG/ This final thesis wants to demonstrate the existence of the asexuality and the social problem that's the lack of sexual interest of young people in Japan, fact that is also related with the low interest in the fact of establishing romantic relationships. To do so this work offers an state of play to explain the historic, economic and cultural background by the hand of different specialist in this field that helps to understand how all this background has affected the Pop Culture of Japan. This work also wants to explain the meaning of “Herbivore men”; what are the different types of masculinity that exists in Japan; what kind of support do the asexual community have in the media; what presence do have the asexual community in the Japanese culture and how it is related with elements of the Japanese Pop Culture such as animation, *manga* and videogames.

Avís legal

Avís legal

© Júlia Lillo Berenguer, Barcelona, 2019. Tots els drets reservats.

Cap contingut d'aquest treball pot ser objecte de reproducció, comunicació pública, difusió i/o transformació, de forma parcial o total, sense el permís o l'autorització de la seva autora.

Aviso legal

© Júlia Lillo Berenguer, Barcelona, 2019. Todos los derechos reservados.

Ningún contenido de este trabajo puede ser objeto de reproducción, comunicación

pública, difusión y/o transformación, de forma parcial o total, sin el permiso o la autorización de su autor/a.

Legal notice

© Júlia Lillo Berenguer, Barcelona, 2019. All rights reserved.

None of the content of this academic work may be reproduced, distributed, broadcasted and/or transformed, either in whole or in part, without the express permission or authorization of the author.

Agraïments

Especial agraïment a Maria Antònia Martí Escayol, la meva tutora d'aquest treball, qui m'ha donat suport i m'ha guiat en tot moment durant aquest curs acadèmic i ha fet d'aquest treball una experiència il·lustrativa i divertida.

Al professorat del Grau d'Estudis d'Àsia Oriental de la FTI, que em motiva a continuar fent estudis de recerca i sense el qual no hauria pogut aprofundir tant en el coneixement d'Àsia Oriental, ha sigut un plaer compartir amb vosaltres tots aquests anys.

També agrair a tothom qui ha participat en les entrevistes, sobretot als meus amics i els companys de *Ritsumeikan University* de Kyoto i de la Universitat Autònoma de Barcelona.

I finalment, a tots aquells qui han demostrat tenir interès en aquest treball pel seu caràcter transgressor i estan esperant llegir-lo per comentar-ho amb mi.

Moltes gràcies.

ÍNDIX (taula de continguts)

1. Introducció	7
2. Asexualitat al Japó: mite o realitat?.....	9
2.1. Estat de la qüestió i definicions d'asexualitat.....	9
2.2. Terminologia de la asexualitat: El cas japonès.....	12
2.3. Gràfics i dades	13
3. El cas dels “homes herbívors”	16
3.1. Història del terme “homes herbívors”	16
3.2. Homes herbívors i asexualitat	17
3.3. Masculinitat herbívora vs Masculinitat hegemònica.....	18
3.3.1. Tractament de la masculinitat herbívora	18
3.3.2. Tractament de la masculinitat hegemònica al Japó	18
4. Manca d'activitat sexual entre els joves.....	20
4.1. Entrevista: el problema de la baixa natalitat al Japó	22
4.2. <i>International Love</i>	24
4.2.1. Nois estrangers i noies japoneses	24
4.2.2. Noies estrangeres i nois japonesos	25
5. Autosatisfacció a la cultura pop japonesa	26
5.2. Elements de la cultura pop: els videojocs.....	29
5.3. Elements de la cultura pop: l' <i>eromanga</i>	30
5.2.1 Entrevista: La percepció general de l' <i>eromanga</i>	31
6. Representació de la asexualitat al Japó	32
6.2. Manca d'activitat sexual i manca de romanticisme a la literatura japonesa.....	32
6.3. Elements de la cultura pop: El <i>manga</i> i l' <i>anime</i>	35
6.4. Elements de la cultura pop: El <i>cyberpunk</i> japonès i els ciborgs.....	37
7. Conclusions	38
Bibliografia (obres consultades).....	41
ANNEX.....	47
ANNEX 1: Taules de Morioka Masahiro a <i>A Phenomenological Study of "Herbivore Men"</i> , pp. 7-10.	47
ANNEX 2: Imatge estereotipada d'un home herbívor. Imatge de <i>Yomiuri Online</i> , 2009 (Deacon, 2013:134).	50
ANNEX 3: Glossari	50
ANNEX 4: Taula cronològica.....	56

1. Introducció

La sexualitat és un dels grans temes tabú de la societat, però totes les cultures i èpoques l'encaren de diverses formes. En el cas del Japó actual, el de la postbombolla econòmica però sobretot des del 2010 cap endavant, es deixa entreveure una manca d'activitat sexual que va directament connectada a un dels problemes de població més greus a nivell mundial: l'envelliment de la població.

Aquest treball estudia des de diferents marcs teòrics la asexualitat i la manca d'activitat sexual i de romanticisme al Japó des d'una perspectiva social, cultural, sexual i de gènere fent menció a estudis d'especialistes tant japonesos com d'altres nacionalitats. L'objectiu principal és esbrinar en quina mesura la manca d'activitat sexual, l'augment de la asexualitat general i el minvant sentiment de romanticisme entre els joves japonesos és una realitat o un mite, i en cas que sigui un fet real, quines són les causes que ho han propiciat i com ha evolucionat en el temps.

El treball es presenta dividit en dos grans blocs. En un primer bloc presentem un estat de la qüestió del tema tractat. Aquí, en primer lloc, des d'un marc teòric d'estudis de gènere es mencionen diverses definicions d'asexualitat d'àmbit internacional per establir-ne els paràmetres d'estudi que es presentaran al llarg del treball. Després, es defineixen termes tals com "asexualitat", "homes herbívors", entre altres (tots ells referents a la asexualitat, el tractament de la masculinitat, etc.) específicament en el context del Japó, analitzant en quina mesura segueixen la tendència d'altres països o si contràriament a aquesta hi ha una identitat pròpia del Japó.

En quart lloc es mostra l'opinió de japonesos sobre el problema de la baixa natalitat al país i presentem un anàlisi de les relacions interpersonals de caire sexual i romàntic entre japonesos i entre japonesos i estrangers, per tal de comparar-les i veure si existeixen diferències.

En cinquè lloc i per acabar aquest primer gran bloc es presenten les diferents opcions a les quals recorren els japonesos per apaivagar el desig sexual, es fa referència no només a establiments i els serveis que s'ofereixen sinó també a productes.

En el segon bloc s'ofereix el tema des de la perspectiva de les representacions. Així, des del marc teòric dels estudis culturals i socials, presentem en primer lloc com ha estat tractat el tema per la tradició nipona literària. Segon, es fa referència a elements de la cultura pop japonesa, centrant-nos en el tema de l'autosatisfacció al manga i a l'*anime*. I, per últim, el tema al cinema *cyberpunk* i la filmografia sobre els ciborg.

Referent al contingut del treball, cal mencionar que estava previst incloure-hi una sèrie d'enquestes fetes *on-line* a associacions asexuals japoneses, però al final no s'ha pogut dur a terme per la dificultat de contactar-hi, ja que només permetien fer això als membres de tals associacions. Així però, també queda palès el fet que la comunitat asexual japonesa té presència a Internet i que en podem trobar diferents associacions.

Un dels reptes que ha presentat el treball han sigut les entrevistes: els entrevistats japonesos els quals van accedir de forma anònima a contestar les preguntes tendien a quedar-se en silenci o respondre que no ho sabien o no en sabien prou. Pel que fa als estrangers entrevistats, tots tenien moltes ganes de participar i ningú es va tirar enrere (cosa que en el cas dels japonesos va passar en bastantes ocasions) i van contestar les preguntes amb tota comoditat mostrant el seu punt de vista obertament.

Un altre repte a l'hora de redactar el treball ha estat el fet de seguir el tema principal sense fugir d'estudi, ja que al parlar de diferents marcs teòrics i abraçar diferents punts d'estudi (la cultura pop, la literatura, el cinema, etc.) s'ha hagut de fer especial atenció a l'elecció del contingut.

Aquest treball estudia la societat japonesa, i per això s'ha presentat un problema a nivell de teoria de gènere: la tendència al binarisme. Al llarg del treball es fa principal distinció entre homes i dones sense tenir en compte altres opcions de gènere, i la causa d'això la podem veure, per exemple, en la lluita pel reconeixement de la transsexualitat al Japó, ja que es pot veure la reticència de la societat japonesa a acceptar canvis en termes de gènere per por a que aquesta entri en crisi (Lester Feder, 2016). A dia d'avui, la transsexualitat és tractada de desordre psiquiàtric al Japó, i malgrat que des del 2003 el canvi de sexe és legal al país les condicions per dur-ho a terme són molt dures: "Under Japanese Law 111 of 2003, to legally change their gender, transgender individuals must "be single and without children under 20, undergo a psychiatric evaluation to receive a diagnosis of 'Gender Identity Disorder' (GID), and be sterilized," according to HRW's report" (C. Jackson, 2017).

Per aquesta raó, el binarisme és present als diferents estudis de la societat japonesa i per tant també al llarg d'aquest treball, però és necessari deixar constància de les raons, ja que es vol fer un anàlisi de la societat japonesa que sigui fidel a la realitat actual del país i a les fonts d'informació emprades.

L'últim repte a comentar és el d'explicar fets i argumentar teories sense que el punt de vista de l'autor influís. Al treballar sobre gènere, sexualitat i d'altres temes que creen desavinences en l'actualitat és molt fàcil que l'autor segueixi una tendència concreta, s'ha intentat però que encara que alguns temes presentessin besants poc apropiades (amb

referències masclistes, no igualitàries, despectives, etc.) es plasmessin tal i com la informació original consultada expressava, intentant ser el més neutral possible en tot moment.

Referent a la metodologia, el treball emprà fonts bibliogràfiques d'especialistes de diversos camps (societat, gènere, economia, etc.), articles de revistes i diaris, experiències personals a través de *blogs*, entre altres. També s'estudia elements audiovisuals (tals com sèries i pel·lícules d'*anime*, pel·lícules japoneses, vídeos de *youtube*, entre altres) i finalment també mostra entrevistes i enquestes realitzades a estudiants universitaris en persona o a través de *Skype*.

Pel que fa als termes japonesos s'empra l'estil *Hepburn* i els noms s'escriuen amb estil japonès (primer el cognom i després el nom).

2. Asexualitat al Japó: mite o realitat?

En aquest apartat, en primer lloc, s'ofereix una definició general del concepte d'asexualitat i se n'analitza també la terminologia específica que n'ha derivat. Després, s'ofereix un estat de la qüestió del tema, on es presenten els principals especialistes en aquest camp i les aportacions que hi han fet. Finalment, es mostren dades i gràfics que permeten analitzar quina ha estat l'evolució de la asexualitat al Japó i apreciar si realment hi ha hagut un augment de la asexualitat o no durant les darreres dècades.

2.1. Estat de la qüestió i definicions d'asexualitat

La manca total de desig sexual va ser estudiada per primer cop per Alfred Kinsey a la primera meitat del segle XX, i des de l'aleshores ha estat tractada com a síndrome psiquiàtric, disfunció sexual i paràfilia. Alfred Charles Kinsey (1894-1956) fou un sexòleg, sociòleg i entomòleg estatunidenc que aconseguí que la homosexualitat deixés de ser reconeguda com una malaltia mental i va al·legar que tothom, amb més o menys grau, sent atracció sexual per ambdós sexes. Amb la publicació de *Sexual Behavior in the Human Female* (1953), l'autor estudia per primer cop l'existència de persones que no responien als impulsos heterosexuals, homosexuals o bisexuals. Poc després, Kinsey duu a terme una investigació juntament amb altres especialistes que donarà lloc a la creació del terme *asexual* (Lehtonen, 2018:10).

L'any de la seva mort, el 1956, va néixer Anthony Bogaert, qui ha estudiat diferents vessants de la sexualitat i va fer el primer treball acadèmic de recerca sobre la asexualitat al 2004 tractant-la com una quarta categoria sexual després de la heterosexualitat, l'homosexualitat i la bisexualitat (Lehtonen, 2018:5, 9, 11, 24).

De la mateixa generació també coneixem Morioka Masahiro (森岡 正博), nascut el 25 de setembre de 1958. Morioka és un professor de filosofia de la vida, bioètica, estudis de

gènere i estudis de la civilització a la universitat de Waseda. Pel que fa al camp dels estudis de gènere Morioka destaca pel fet que és l'autor de *Confessions of a Frigid Man: A Philosopher's Journey into the Hidden Layers of Men's Sexuality* (2005), on exposa els costats més foscos de la sexualitat masculina. També ha escrit sobre el fenomen dels “homes herbívors” a l'obra de *Lessons in Love for Herbivore Boys* (2008) que va tenir molta repercussió per tot Japó. Una altra autora del Japó, i de Tòquio, fou Fukasawa Maki (深澤真紀) (1967) qui va crear el terme de *Soushoku danshi* (草食男子) o “homes herbívors” l'any 2006 (Lehtonen, 2018:15).

Referent a l'àmbit lingüístic, Myra T. Johnson publica al 1977 el seu treball *Asexual and Autoerotic Women: Two Invisible Groups* amb una primera definició de la asexualitat: “Who, regardless of physical or emotional condition, actual sexual history, and marital status or ideological orientation, seem to prefer not to engage in sexual activity.” (Johnson, 1977)

Referent a estudis recents destaca Van Houdenhove, un professor retirat de psicologia de la Universitat de Bèlgica qui al 2015 va fer una temptativa de definir la asexualitat com l'absència de conducta sexual. També va afirmar que per definir el terme “asexual” aquell qui ho defineixi ha de sentir-se familiar amb el terme (Lehtonen, 2018:24-30). I també destaca CJ DeLuzio Chasin, qui va fer un treball sobre la asexualitat i la seva normativa cultural mostrant la preocupació sobre el fet que diferents investigadors no tinguin prou en compte la diversitat de la comunitat asexual a l'hora de buscar un exemple representatiu de la població asexual, d'entre altres treballs (Lehtonen, 2018:15).

Cal mencionar que un punt de partida i de guia pel redactat d'aquest treball ha estat la tesis final de màster “No romantic feelings – Asexuality in Japan IN JAPAN, 恋愛感情ない・日本におけるアセクシャリティ” de la finlandesa Kaisa Lehtonen de la Universitat de Tampere. Lehtonen exposa al seu treball teories antropològiques de la sexualitat, discursos de gènere i d'asexualitat presents al Japó, entre altres coses que han servit a l'hora de documentar aquest treball de final de Grau. Se n'ha extret fragments de l'estudi de la terminologia sobre la asexualitat, biografies i teories d'alguns dels estudiosos més reconeguts, informació sobre la presència de la comunitat asexual a les xarxes, etc. Però també ha servit per tal de diferenciar-s'hi i investigar en camps on Lehtonen no ha treballat per tal de realitzar un treball de fi de Grau únic i propi.

Pel que fa a la asexualitat femenina, destaca la psicòloga Lori Brotto, nascuda l'any 1975. Brotto tracta principalment el FSAD o “Female sexual arousal disorder”, és a dir, la

incapacitat d'aconseguir excitació sexual o de mantenir-la fins al final de l'acte sexual en el cas de les dones.

Però el terme d'*asexualitat* ha anat adquirint diversos matisos i casos que divergeixen de la descripció original (Brotto i Yule, 2015). Així però, cal mencionar que dintre aquest camp no s'hi inclou la gent que practica el celibat, els antisexuals (és a dir, la gent que creu que el sexe és immoral) i, en el cas del Japó, tampoc s'inclouen els anomenats "homes herbívors" (Lehtonen, 2018:24-28).

Segons la pàgina web *The Asexual Visibility and Education Network* (AVEN) es pot classificar la asexualitat en els següents grups: asexuals romàntics, asexuals aromàntics, asexuals homoromàntics, asexuals heteroromàntics, asexuals biromàntics i asexuals panromàntics.

Els asexuals aromàntics són aquelles persones que no només no senten desig sexual, sinó que tampoc presenten cap interès en establir una relació romàntico-afectiva amb ningú. Contràriament a això, trobem als asexuals romàntics que són persones que no tenen interès en mantenir relacions sexuals però que poden sentir atracció romàntica per una altra persona. Així, aquestes persones separen l'amor del desig carnal.

Per altra banda, els asexuals homoromàntics són persones que només senten atracció romàntica cap a persones del mateix sexe. Els asexuals heteroromàntics en canvi, són persones que senten atracció romàntica per algú del sexe oposat. En el cas dels asexuals biromàntics l'atracció romàntica es pot orientar cap a persones d'ambdós sexes.

I finalment, s'entén com a asexuals panromàntics a aquells que senten atracció romàntica per algú sense tenir en compte el sexe o gènere d'aquesta (Reading, 2014).

Però aquesta classificació pot ser encara més detallada, per això altres autors han establert més subgrups d'asexualitat. Així, s'ha inclòs els següents grups: Abro, Akoi, Apothi, Autochoris, Cetero, Cupio, Demi, Fray, Gray, Placio, Poly, Quoi, Recipro, Requies, homoflexible i heteroflexible.

A la figura 1 és mostren les definicions d'aquests subgèneres d'asexualitat amb les seves respectives banderes:

Fig. 1. Subgèneres d'asexualitat (Tepfenhart, 2016).

2.2. Terminologia de la asexualitat: El cas japonès

Com s'empren les classificacions referents a la asexualitat i quines de les seves variants són més populars en el cas concret de la comunitat japonesa?

Seguint la definició de AVEN, en el cas japonès tant els que no senten atracció sexual com els que no senten atracció romàntica s'anomenen asexuals *asekusharu* (アセクシャル) o amb el terme japonès *museiaisha* (無性愛者) –que s'utilitza majoritàriament a l'hora d'escriure articles–, o utilitzant abreviacions com *eisekusharu* (エイセクシャル) o *A-sekusharu* (Aセクシャル). Segons Asexual.jp, la primera web per la comunitat japonesa asexual, es pot definir a aquells que no tenen atracció ni en el sexe ni en l'amor romàntic com “*asexuals by narrow definition*” o en japonès *kyougi no asekusharu* (狭義のアセクシャル).

Malgrat això, aquells que no senten atracció sexual però sí interès en el romanticisme es poden identificar com a *nonsexuals* o *nonsekusharu* (ノンセクシャル), *hiseiaisha* (非性愛者), *aseku* (アセク) i *nonseku* (ノンセク).

Per altra banda, aquells que sí senten impulsos sexuals però no sentiments romàntics se'ls anomena *ren'ai kanjou*, (恋愛感情) (Lehtonen, 2018:22).

Asekusharu/Museiaisha	Nonsekusharu/Hiseiaisha
“Asexual by narrow definition” (Asexual.jp)	“Asexual by broad definition” (Asexual.jp)
“Aromantic asexual” (AVEN)	“Romantic asexual” (AVEN)
Persona que no sent atracció sexual ni romàntica	Persona que no sent atracció sexual o no té interès per practicar sexe però sí sent atracció romàntica.

Fig.2. Taula explicativa dels termes d'asexualitat d'elaboració pròpia basada en l'article de Lehtonen, 2018.

En conclusió, la terminologia japonesa segueix la tendència de la classificació d'AVEN però sense fer especial separació entre tendències heterossexuals, homosexuals, bisexuals o pansexuals. A part, el Japó no només ha agafat terminologia de la asexualitat com a neologismes sinó que n'ha canviat per tal de fer-los més similars i pràctics per la llengua japonesa i també n'ha definit de propis emprant l'escriptura en *kanji*.

La pàgina Asexual.jp va començar el 2002 i és la web japonesa dedicada a la comunitat asexual més antiga després de “INNOCENT KINGDOM” (la primera comunitat asexual creada a inicis del mateix any). A part de presentar informació de la comunitat també permet el desenvolupament de discussions, i des de la seva creació, d'altres comunitats asexuals s'han anat establint. Per exemple, asexual-japan.net, l'any 2003, o *mixi* l'any 2004, però sense dubte la comunitat dominant des del principi i fins l'actualitat és Asexual.jp (Lehtonen, 2018:21-26).

2.3. Gràfics i dades

Presentem a continuació algunes dades estadístiques que permeten analitzar quina ha estat l'evolució de la asexualitat al Japó en els darrers 20 anys i establir una comparació amb l'evolució de la resta del món.

Segons unes enquestes que mostra Durex a través del diari BBC Mundo el 2016 realitzades a un total de 8.754 persones solteres i 6.598 parelles casades de tot el Japó, un

42% dels homes i el 44,2% de les dones que encara no s'havien casat encara eren verges, i aquest percentatge s'ha incrementat notòriament des del 2010 fins el 2016 tal com mostra l'article.

A més a més, tal com apareix a les enquestes de Durex, totes les persones solteres –és a dir, no casades– que van participar en l'enquesta, el 70% dels homes i el 60% de les dones no tenien parella sentimental o sexual. També, un alt percentatge d'aquesta població soltera (el 30% dels homes i el 26% de les dones) no expressa cap desig de tenir una relació íntima amb ningú (Anònim, 2016).

Percent of people reporting "exciting" sex life by country

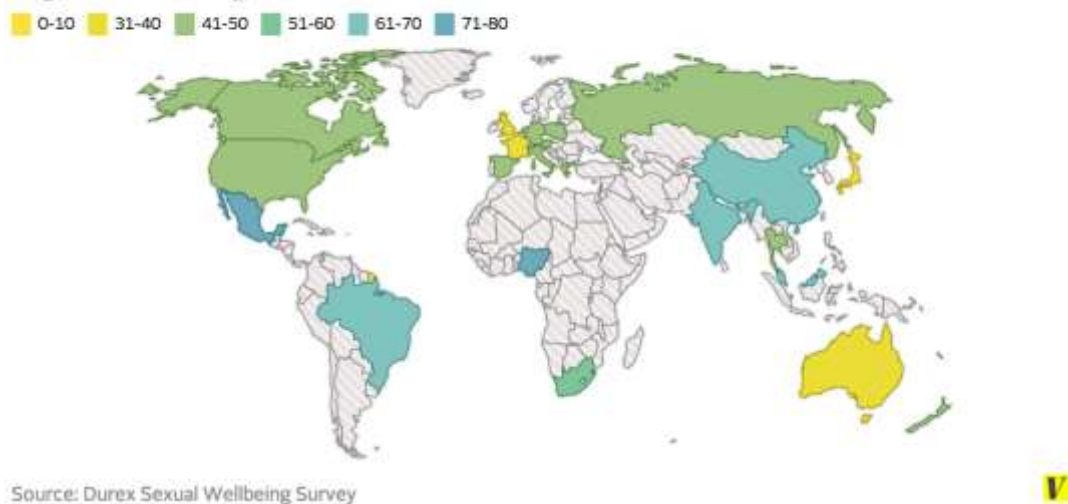
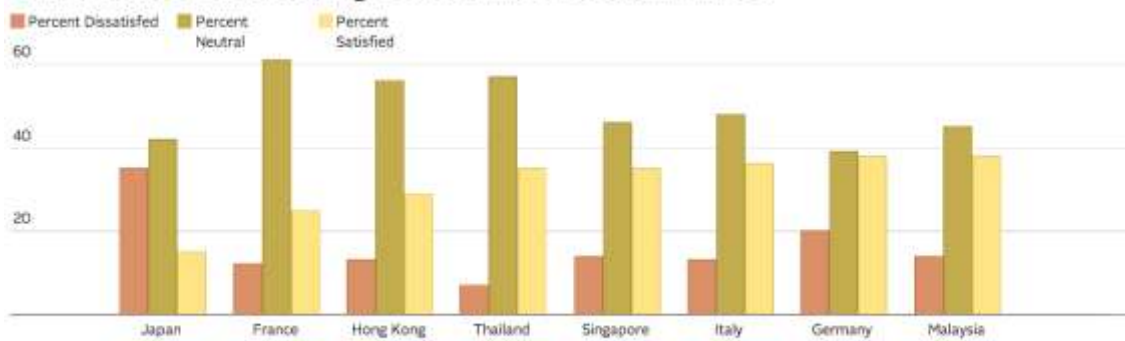

Fig. 3. Mapa dels percentatges de satisfacció sexual segons l'enquesta de Durex de l'any 2013.

Segons informació recopilada per Durex, empresa de preservatius i altres productes eròtics, només un 10% de la població japonesa considera que experimenta relacions sexuals satisfactòries (Fig. 3.). Una altra enquesta de Durex realitzada el 2013 mostrava que les parelles casades, parelles romàntiques i els *sex friends* tenien relacions sexuals una mitjana de 2.9 vegades per mes (Anònim, 2016).

The least sexually satisfied countries

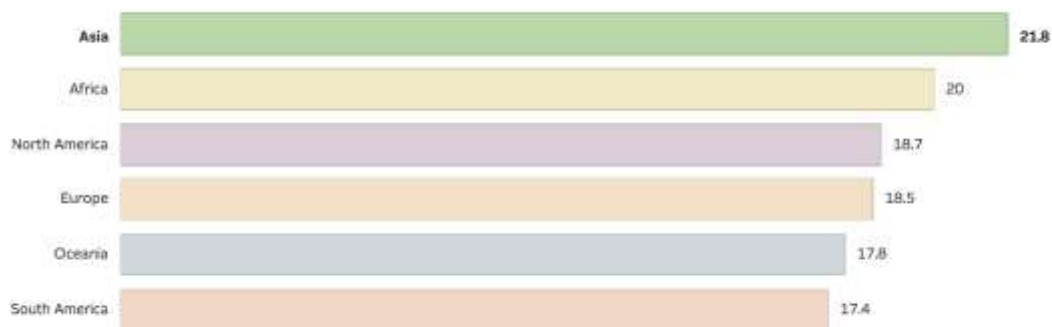

Source: Durex Sexual Wellbeing Survey

Fig. 4. Gràfic dels països menys satisfets sexualment segons l'enquesta de Durex de l'any 2013.

L'enquesta de Durex també demostra que el nivell d'insatisfacció sexual al Japó és més alt que a la resta de països, fins i tot dintre del marc dels països asiàtics (Fig. 4.) (Anònim, 2016).

Average age of virginity loss, by region

Source: Durex Face of Global Sex Report

Fig. 5. Gràfic de la mitjana d'edat de pèrdua de la virginitat per regió segons l'enquesta de Durex de 2013.

Pel que fa a Àsia en general (incloent el Japó), el tret principal no és el de la insatisfacció sexual, sinó el de l'edat en la que es perd la virginitat. Tal i com s'exemplifica en aquest mapa conceptual (Fig. 5.) realitzat el 2015, l'edat mitjana de pèrdua de la virginitat a l'Àsia es situa als 21.8 anys (Beauchamp, 2015). Tant a Oceania com a Sud Amèrica la mitjana de pèrdua de la virginitat es situa per sota de la majoria d'edat (18 anys). En canvi, a Europa i Nord-Amèrica la tendència és perdre la virginitat després d'haver complert la majoria d'edat (també als 18). Pel que fa a Àfrica, la majoria d'edat es situa als 13 anys, malgrat així l'edat de pèrdua de la virginitat és superior a la resta de continents (excepte

d'Àsia). Cal tenir en compte que la majoria d'edat al Japó no és als 18 anys, sinó als 20, fet que pot potenciar que la pèrdua de virginitat tendeixi a ser més tardana (Anònim, 2016).

Amb aquestes estadístiques queda implícit un augment de la asexualitat al Japó més que no pas a la resta del món en els darrers 20 anys, però quins son els motius que han causat aquesta situació? És una qüestió social, econòmica, de gènere o personal?

3. El cas dels “homes herbívors”

A continuació s'exposa el concepte d' “homes herbívors”. Presentem la història del sorgiment del terme, la seva relació amb la asexualitat i també les característiques de masculinitat que s'han atribuït als “homes herbívors”, contraposant-la amb la masculinitat hegemònica del Japó explicant-ho a través dels diferents *ikigai* (生き甲斐).

3.1. Història del terme “homes herbívors”

El terme “homes herbívors”, en japonès *sôshoku danshi* (草食男子) o *sôshoku-kei danshi* (草食系男子), va sorgir al 2006 i va arribar a ser molt emprat durant els anys 2008 i 2009, quan fins i tot va ser nominada com a *Buzzword*, la paraula més destacada de l'any, a la competició anual U-CAN que organitza l'editorial japonesa amb el mateix nom (Neil, 2008).

L'escriptora Fukasawa Maki va publicar a la revista online un article anomenat *U35 Danshi Mâketingu Zukan* (“U35 Marketing d'homes-Una guia il·lustrada”) i va proposar aquest nou terme d' “homes herbívors”: “Al Japó, el sexe és traduït com a *relacions amb la carn* (...) així que he anomenat aquests nois ‘nois herbívors’ ja que no tenen interès en la carn” (Fukasawa, 2006).

Fukasawa descriu aquests nois com a gent jove, que no és pas que no siguin atractius sinó que no tenen cap interès en les relacions sexuals. Remarca que és un fenomen que té lloc entre les generacions joves perquè les generacions anteriors troben que és un fet que s'escapa del sentit comú (Morioka, 2013).

El terme “homes herbívors” va guanyar més popularitat el 2008 amb la publicació de l'especial “*Deai ‘shigatsu kakumei’ ni shôriseyo! Danshi no ‘sôshokuka’ de mote kijun ga kawatta!*” traduït com a “Triomf en la revolució per lligar d'abril: els estàndards de la bellesa han canviat amb l'herborització dels homes!” a la revista *non-no* que es va fer popular arreu del país (Fotache, 2016).

Però, com és que les dones van començar a tenir més interès en establir relacions romàntiques (tal i com el títol d'aquest especial suggereix) amb homes herbívors? Doncs segons aquesta publicació del 2008 aquest tipus de relacions són avantatjoses per les dones

que es volen sentir realment i no volen ser utilitzades pels homes a nivell sexual, a més, al·lega que és una forma de saber que al noi li agrada la noia per la seva forma de ser, la seva part més emocional i d'aquesta forma es pot trobar una parella més estable (Fotache, 2016).

Ara bé, també hi ha desavantatges ja que la relació es desenvolupa molt lentament doncs la forma que tenen els “homes herbívor” de triar parelles és difícil d'entendre per aquestes i òbviament la relació no tindrà un caràcter apassionat.

L'any 2009 el concepte d' “homes herbívor” es va estendre i per tant el significat es va distorsionar, per això, el filòsof Morioka Masahiro (森岡 正博) va escriure l'obra *Herbivore Men will Bring your Last Love* (2009) per redefinir-lo i establir unes definicions concretes (Fotache, 2016).¹

Malgrat que el terme original d' “homes herbívors” es refereix a subjectes que no tenen interès en l'acte sexual, aquest no forma part de la comunitat asexual, així s'especifica al següent apartat.

3.2. Homes herbívors i asexualitat

Curiosament, el terme “homes herbívors” no es relaciona directament amb la asexualitat. La raó rau en que aquell ha esdevingut un mot tan emprat que ha perdut la seva significació primària, connectant-lo més al comportament de l'individu que a la sexualitat. Llavors, el Japó ha hagut de redefinir-ho un altre cop en els seus propis termes. I, per aquesta raó, no només es relaciona els “homes herbívors” amb una mena de sexualitat, sinó també ha desenvolupat una mena de masculinitat alternativa allunyant-se dels orígens i les característiques que sempre s'han atribuït a aquest terme, sobretot per culpa de les publicacions en revistes com a *non-no* el 2008 (Fotache, 2016).

Segons Fukasawa, els nens nascuts durant la generació del *baby boom* cap endavant solen ser força agressius pel que fa al sexe i a les relacions romàntiques, però la generació de després de la problemàtica econòmica que va experimentar el Japó durant els anys 90 no només seguia el model masculí del pare, sinó que ara també tenien el model de la mare com a dona treballadora i aquest seria el context del sorgiment dels “homes herbívors.” Els canvis que aquesta situació propicia es troben sobretot en termes de masculinitat al Japó. El terme d' “homes herbívors” també va lligat amb la pèrdua d'interès en encontres sexuals propiciat per aquesta dualitat dels rols a seguir –és a dir, la imatge paternal de caràcter agressiu i sexualment actiu deixa de ser la única imatge possible a seguir per part del fill– i per la depressió general causada pel malestar econòmic del país (Fotache, 2016).

¹ Vegeu ANNEX 1: Taules de Morioka Masahiro a A Phenomenological Study of "Herbivore Men", p. 7-10

Així doncs, què ha propiciat el sorgiment d'aquest model masculí al Japó a finals dels anys 2000? Doncs la recessió econòmica consegüent de l'estellament de la bombolla financera, la influència del *mass media* a la població i el desig d'abandonar el model clàssic d'home japonès que determina la masculinitat hegemònica del país.

3.3. Masculinitat herbívora vs Masculinitat hegemònica

En aquest apartat es vol indagar en els tipus de masculinitat predominants al Japó i el tractament que reben. D'aquesta forma es vol transmetre els canvis que ha portat el sorgiment dels “homes herbívors” a la societat i als models de masculinitat del Japó.

Amb la emergència de la generació dels *salaryman* (サラリーマン) i de la anomenada *soft masculinity* (que és present a Àsia des de que Kam Louie discutís que des de temps de Confuci la masculinitat ja està formada per forces binàries (el *wen* (文) –relacionat amb elements culturals– i el *wu* (武) –relacionat amb les arts marcial–), deixa entreveure que la idea de masculinitat patriarcal hegemònica no és la única present al Japó (Charlebois, 2013).

3.3.1. Tractament de la masculinitat herbívora

La *soft masculinity* ha estat idolatrada al Japó durant molt de temps, des de la popularitat dels actors de teatre *Kabuki* (歌舞伎) fins al dia d'avui on la podem trobar tant en personatges de *manga* (漫画) i *anime* (アニメ) com en els membres de *boyband* japoneses. Aquest tipus de masculinitat marcada per una bellesa andrògina també es denomina *bishōnen* (美少年), literalment noi atractiu (Charlebois, 2013).

Així doncs, la masculinitat herbívora² s'ha relacionat amb la *soft masculinity*, i aquesta amb la manca d'interès sexual, encara que el fet de ser un “home herbívor” no va directament relacionat amb el fet de seguir aquest model de masculinitat alternatiu a l'hegemònic segons la terminologia de Morioka.³

Aquest tipus de masculinitat es converteix en l'oponent de l'estereotip de masculinitat hegemònica heterosexual patriarcal basada en la idea de *daikokubashira* (大黒柱), on l'home és una figura forta que esdevé el pilar central de la família (Charlebois, 2013).

3.3.2. Tractament de la masculinitat hegemònica al Japó

El terme japonès *ikigai* (生き甲斐), traduït com “allò que dóna sentit a la vida”, és un terme emprat en el dia a dia de la societat japonesa i conforma una divisió de gènere molt clara: l'*ikigai* dels homes rau en mantenir la família i el de la dona rau en cuidar-la. Llavors, aquest anomenat *ikigai* perpetua la superioritat de l'home i crea desavantatges per la dona, així

² Vegeu ANNEX 2 : Imatge estereotipada d'un home herbívor

³ Vegeu ANNEX 2 : Imatge estereotipada d'un home herbívor

podem veure que l'*ikigai* serveix a la vegada per determinar què és la masculinitat predominant i quins factors la formen (Matthews, 2002).

Amb l'entrada de la dona al món laboral l'*ikigai* ha entrat en crisi, però malgrat els canvis socials, la població continua mantenint aquests principis establerts de gènere molt presents en el seu subconscient (Matthews, 2002).

Cal remarcar que l'*ikigai* no és sempre el mateix per tothom, varia depèn de l'individu, però sempre movent-se dintre d'unes variants establertes. Segons Matthews hi ha 3 tipus d'*ikigai* que determinen la masculinitat: la feina, la família i el propi individu (Matthews, 2002).

***Ikigai* com a feina**

Els homes els quals dediquen la seva vida a la feina tallen les relacions amb la família malgrat tenir-ne una. La imatge de separar la vida laboral i la vida privada és pràcticament impossible de concebre per aquells empresaris japonesos que tenen clar que la seva missió a la vida és treballar, ja que en la feina també hi rau el seu orgull, la seva masculinitat. “Fins i tot avui hi ha homes que confonen els diners i l'èxit laboral amb estimar la seva família.” Ueno (citada per Matthews, 2002).

***Ikigai* com a família**

Pel que fa a aquells homes que troben que la seva missió a la vida és cuidar a la seva família i no pas aconseguir una bona reputació laboral, també creuen que és una qüestió bastant problemàtica, ja que la societat els empeny a preocupar-se més per la feina que no pas la família, i també perquè la comunicació entre el pare amb la mare i els fills és difícil, ja que hi ha uns rols de gènere molt marcats i això crea moltes diferències que els distancien.

A més a més, molts d'aquests homes no tenen unes bones relacions emotives amb la dona i els fills. La família serveix més aviat com una mena de refugi de la feina, un espai on hi ha un intercanvi de serveis i diners que el conforma. És a dir, l'home treballa per la família i ell a canvi rep el respecte dels fills i l'atenció de la dona, i d'aquesta forma tothom en surt beneficiat més enllà de les connexions emotives que no són necessàries per a que la unitat familiar funcioni. Així doncs, a l'home se li atribueix la responsabilitat de mantenir la família, i la dona té la responsabilitat del *Katei* (家庭), és a dir, propiciar un bon ambient familiar adequat a través de dur a terme tasques del manteniment de la casa i d'acompanyar els nens en la seva educació per tal que l'estructura familiar es mantingui estable (Matthews, 2002).

***Ikigai* com a un mateix**

Aquest és el cas dels “homes herbívors” i el seu *ikigai* es basa en la auto-realització, esdevenir allò que un vol ser. Actualment, aquesta mena de pensament s'està popularitzant, ja que cada

cop hi ha més opcions pel que fa a estils de vida, però sobretot perquè dintre d'aquest marc de pressió social existent al Japó la gent creu que pot decidir en “les petites coses” i això crea una via d'escapament que ajuda a la realització personal (Matthews, 2002).

En conclusió, en cap dels casos mencionats la relació romàntica de parella o matrimoni és important, però oferir protecció i mantenir la família sol ser un punt fort a l'hora de definir la masculinitat, és a dir, esdevenir un *daikokubashira*(大黒柱), cosa que actualment està canviant i s'estan presentant diferents perspectives de masculinitat a la societat japonesa com hem vist amb el sorgiment dels homes herbívors.

4. Manca d'activitat sexual entre els joves

Segons enquestes realitzades l'any 2013 per l'Associació de planificació familiar japonesa (JFPA), el 45% de les dones d'entre 16 i 24 anys no tenen interès en establir contacte sexual de cap mena, i més d'un 15% dels homes també comparteixen aquesta aversió cap al sexe (Haworth, 2013). Aquesta tendència però, sol trobar-se només en les relacions entre dos joves japonesos, no pas entre un japonès i un estranger. Cada cop més, aquest *International Love* (és a dir, les parelles formades per persones de diferents nacionalitats) està guanyant més popularitat al Japó, sobretot en les parelles en les que la noia és japonesa i el noi és d'un altre país.

La sexòloga i ex-*dominatrix* professional de Tòquio Aoyama Ai parla de l'existència al Japó de *sekkusu shinai shoukougun* (セックスしない症候群) o síndrome de celibat. Al parlar dels seus clients, Aoyama destaca que la gent no sap què vol i que se sent molt perduda en l'àmbit romàntico-sexual. La raó principal d'aquest comportament és que molts joves japonesos no se senten atrets per les relacions romàntiques convencionals i el matrimoni, ja que no creuen que aquest tipus de relacions portin enlloc. Però a la vegada, existeix la pressió social de seguir el model de família anacrònic conformat pel *salaryman* (サラリーマン) i la dona que es queda a casa i es dedica a fer les tasques domèstiques, en japonès *shufu* (主婦). També remarca que la majoria dels seus clients son homes, però cada cop més dones acudeixen a la seva clínica en busca d'ajuda (Cozy, 2013).

Pel que fa al matrimoni i la vida en parella a l'actualitat s'han tornat unes opcions més complicades, ja que els homes no tenen tants recursos ni tanta estabilitat laboral com abans que explotés la bombolla financera als anys 80 i les dones s'han tornat més auto-eficients i amb ambicions més enllà del camp romàntic i familiar. Així, les dones s'allunyen del model familiar *ie* (家) que té origen a l'era *Meiji*, on les dones tenien que seguir el model de

conducta de les *ryousaikenbo* (良妻賢母), és a dir, el model de “Bona mare, esposa sàvia” en el qual les tasques que s’atribuïen a la dona eren les de mantenir la casa (es passaven les tasques domèstiques a les dones joves, normalment passaven de la sogra a la seva jove. Era un sistema de relacions contractuals) (Ueno, 1987), esdevenir una mare que ajudés al seu fill al llarg de la seva educació i una esposa que estigués al servei del seu marit en tot moment per tal de fer-li la vida el més fàcil possible. A part, la sexualitat de la dona es veia reduïda a la finalitat reproductiva i en cap moment es tenia en compte les seves necessitats o el seu plaer (McLelland, 2010).

Al 2013, dels 13 milions de solters que encara residien amb els pares, 3 milions tenien més de 35 anys i cap intenció d’independitzar-se en un futur pròxim, cosa que anava estretament relacionada amb l’augment en l’edat del matrimoni.

El número d’habitatges unipersonals ha crescut pel gran número de joves que opten per estils de vida marcats per la solteria i la individualitat. Així, el 2010 aquest era el tipus de llar més comú al Japó. A continuació, a les dades del cens del 2010 a *Kokuritsu Josei Kyouiku Kaikan* (2012:18), es veu com el nombre de llars unifamiliars creix a través de les dècades i sobretot a partir dels anys 90 amb l’esclat de la bombolla financera (Sugimoto, 2014:220).

	1960	1980	1990	2005	2010
<i>Unipersonal</i>	16,1	19,8	27,6	29,5	32,4
<i>Parelles amb fills</i>	38,2	42,1	31,9	29,9	27,9
<i>Parelles sense fills</i>	7,3	12,5	18,9	19,6	19,8
<i>Famílies extenses</i>	30,5	19,7	13,6	12,1	10,2
<i>Mares amb fills</i>	6,4	4,9	6,5	7,1	7,4
<i>Pares amb fills</i>	1,1	0,8	1,2	1,3	1,3
<i>Altres</i>	0,3	0,2	0,4	0,5	0,9

Fig. 6. Distribució de tipus de llars en percentatges (Sugimoto, 2014: 220)

Aquestes dades doncs, denoten que els joves prefereixen viure en solitud que no pas establir una família, mentalitat que està afectant els índex de natalitat del país.

Així doncs, també és important saber quina és l’opinió pública al Japó sobre la baixa taxa de natalitat i descobrir si els joves japonesos creuen que l’augment de la cultura de l’autosatisfacció i la manca d’activitat sexual no individual tenen alguna culpa amb aquest fet.

Per tal de descobrir-ho s'han realitzat diverses entrevistes que presentem a l'apartat que segueix.

4.1. Entrevista: el problema de la baixa natalitat al Japó

Per il·lustrar el tema de la baixa natalitat al Japó s'han realitzat diverses entrevistes... Es varen fer a Kyoto entre el 2 i el 12 de juny de 2018 a 8 estudiants de *Ritsumeikan University*, un estudiant de la universitat de *Ryukoku* i un treballador resident a Tòquio via *Skype*. Tots els entrevistats tenen entre 19 i 25 anys i hi han participat tant nois com noies, tots els entrevistats han contestat de forma anònima.

Entrevistes realitzades en japonès i amb una finalitat de recerca com a matèria obligatòria a l'assignatura *Japanese Listening and Speaking V* impartida durant el curs 2017-2018 a la Universitat Ritsumeikan de Kyoto, Japó.

L'entrevista s'estructura a través de les següents preguntes:

1. Quines creus que són les raons per les quals ha baixat la taxa de natalitat?
2. Quina opinió tens sobre que dins el matrimoni tant la dona com l'home treballin?
3. Què s'hauria de fer per augmentar la taxa de natalitat?
4. Tens intencions de tenir fills en el futur?

Resultats

Pregunta 1. Quines creus que són les raons per les quals ha baixat la taxa de natalitat?

Segons 4 dels 10 entrevistats, la raó principal de la baixa natalitat és l'existència del *bankonka* (晩婚化) o increment de l'edat del matrimoni. La gent es casa més tard, i consegüentment tenen menys fills. Pels que fa als altres 6 entrevistats creuen que hi ha dues raons: la inestabilitat econòmica actual i la falta de temps. Al no tenir prou recursos, la gent opta per tenir cap o menys fills, i com que en molts casos la dona també treballa no hi ha ningú a casa per tenir cura dels infants.

Pregunta 2. Quina opinió tens sobre que dins el matrimoni tant la dona com l'home treballin?

Les opinions sobre els matrimonis on tant l'home com la dona treballen també són molt diverses:

Dels 10 entrevistats 2 van comentar que no hi ha més remei, ja que actualment per tal de sustentar la família és necessari més d'un sou, i com que la situació laboral de la dona està millorant és lògic que també treballi.

Altres 4 persones van comentar que no creuen que sigui adequat que ambdós parts treballin, que és necessari que algú estigui a casa per netejar, preparar el menjar i sobretot cuidar dels nens, ja que si els fills estan sense veure els seus pares no poden créixer bé (2

d'aquests 4 entrevistats van compartir que aquesta va ser la seva situació de petits i sempre estaven molt tristos perquè se sentien sols).

Els 4 restants estan totalment a favor que tant l'home com la dona treballin, sobretot per remarcar que les dones tenen la mateixa capacitat que ells i que han de lluitar per millorar els seus drets laborals, que és un gran pas endavant i no es poden aturar ara.

Pregunta 3. Què s'hauria de fer per augmentar la taxa de natalitat?

2 dels 10 entrevistats creuen que la solució rau en la qüestió econòmica, per tant s'ha de crear més llocs de treball i incrementar els sous.

Altres 3 creuen que és més un problema de falta de guarderies i llocs dirigits a vigilar i cuidar els nens. Aquests serveis són molt cars i no gaire bons, i això no dona peu a que la gent pugui treballar i cuidar un fill a la vegada. Per tant, la majoria abans prefereix continuar normalment amb la seva feina que no pas tenir un fill i cuidar-lo a casa.

Els altres 5 entrevistats opinen més o menys com els 3 entrevistats anteriors, creuen que s'ha de millorar l'ambient i les condicions a l'hora de tenir cura dels nens per tal de propiciar que la gent tingui més facilitats per poder tenir fills, però no mencionen que les guarderies siguin un problema.

Pregunta 4. Tens intencions de tenir fills en el futur?

Dels 10 entrevistats 9 van comentar que volien tenir fills tant sí com no en el futur, 2 o 3 com a mínim. L'altre entrevistat va dir que pel fet de ser homosexual ho té molt complicat a l'hora d'aconseguir ser pare i per tant ni tan sols s'ho planteja.

Conclusions

Segons les entrevistes que hem realitzat, podem arribar a les següents conclusions:

- Els joves japonesos entrevistats tenen consciència de l'existència i la gravetat del problema de la baixa natalitat al seu país.
- L'opinió sobre els matrimonis on ambdues parts treballen és diversa depenent de la persona i les seves experiències de la infància.
- La majoria dels entrevistats expressen el desig de crear una família i tenir fills.
- Cap dels entrevistats ha fet menció a la dificultat i/o poc interès dels japonesos per trobar parella ni de la baixa activitat sexual.
- Segons els entrevistats, les causes que han portat a aquesta situació són principalment econòmiques i no comenten problemes socials.
- La comunitat LGTB té problemes a l'hora de formar famílies al Japó.

Així, el nombre de les relacions sexuals entre els joves japonesos s'està reduint a una gran velocitat per aquest canvi de mentalitat que ha portat la crisi econòmica i l'estil de vida japonès actual. Però com es comporten els joves japonesos amb parelles sexuals estrangeres, segueixen la mateixa tendència?

4.2. *International Love*

L'amor romàntic existeix a la societat del Japó des dels anys de la ocupació americana, la qual va popularitzar les pel·lícules d'amor on es mostraven parelles que decidien casar-se per amor i que fins i tot es feien petons en públic. Així, les pel·lícules i les revistes, que normalment estaven escrites per autores americanes, volien engrescar a les dones japoneses a viure i experimentar l'amor romàntic i apassionat (McLelland, 2010). "For a man and a woman to walk abreast would have been considered immoral during the war," Tsurumi (citada per McLelland, 2010).

Malgrat que els matrimonis per amor van ser part del discurs del moviment cultural de finals dels anys 20 i principis dels 30, aquests ideals no es van poder portar endavant pel militarisme que fou present al Japó a partir de l'any 1933 (McLelland, 2010).

Des del 1939 el govern va reforçar la censura en els mitjans de comunicació i s'entenia el sexe com un recurs de l'ésser humà i no com una font de plaer o una base per les relacions de parella. Així, durant la postguerra el canvi de mentalitat va ser total i la censura es va anar dissipant gradualment: "there is no sexual wisdom that derives from the relatively constant physical body. It is the historical situation of the body that gives the body its sexual (as well as all other) meanings" Simon i Gagnon (citats per McLelland, 2010).

Conseqüentment, a finals del segle XX la tendència a l'hora d'emparellar-se i casar-se era principalment per amor, gràcies a això i a la globalització cada cop són més les anomenades parelles internacionals, fet que també té lloc al Japó, i això està desembocant en una pèrdua d'interès sexual entre els propis japonesos per tal d'enfocar-lo cap a estrangers. Així però, la mentalitat general de les dones i els homes japonesos en aquest aspecte és diferent (McLelland, 2010).

4.2.1. Nois estrangers i noies japoneses

La cultura japonesa, a diferència de l'americana, per exemple, està enfocada a demostrar poca determinació quan s'actua en societat, encara que com a individu aquest comportament no sigui natural ja que des de petits creixen en un context en el que aquesta conducta és la determinada que cal seguir per encaixar socialment al Japó (Ishikawa, s.d.). Aquest comportament també es trasllada a l'amor, i quina opinió tenen les noies japoneses d'això?

Doncs existeix la preocupació de tenir una vida monòtona al costat d'un marit japonès, ja sigui per la manca de romanticisme, pel fet que no expressen clarament els seus sentiments o per ésser massa tímid i tancat en aspectes sexuals.

Algunes noies japoneses que han tingut l'experiència de tenir relacions amoroses i sexuals amb estrangers fan comentaris com els següents, on remarquen pràctiques i detalls que no han experimentat amb parelles japoneses:

- Missatges romàntics: "His texts always start with 'To the most beautiful girl in the world'. I think being able to use a phrase like that naturally is something only foreigners can do." (26 anys/japonesa, 29 anys/espanyol)
- Matins com de pel·lícula: "On days off he makes breakfast for me while I'm still in bed and wakes me up by kissing me while saying 'Hurry, I want to see myself in those beautiful eyes'. It's like something from a movie scene, I never thought I'd experience it myself." (33 anys/japonesa, 37 anys/francès)
- Pseudònims afables: "There are many different words to express affection in his language. Even when simply addressing me, he tenderly calls me 'my love' or 'my treasure'. (34 anys/japonesa, 38 anys/francès)

El fet de posar pseudònims afables a la parella és quelcom habitual a molts països, però al Japó no és pas així, hi ha pocs casos de parelles que n'emprin, especialment en públic.

- Dir "t'estimo": "He always says 'I love you' before hanging up the phone. I still haven't gotten used to it and it's embarrassing." (29 anys/japonesa, 26 anys/nord-americà) (Simonitch, 2012).

Dir "*suki desu*" (好きです) o en català "t'estimo" al Japó és quelcom molt puntual, i l'ús d'aquesta expressió entre amics i familiars és molt poc emprada ja que normalment només se li diu a la parella sentimental (però en poques ocasions). Al Japó l'amor s'entén com una sentiment que es demostra amb les accions del dia a dia i no pas verbalment.

4.2.2. Noies estrangeres i nois japonesos

L'índex de parelles interculturals entre nois japonesos i noies estrangeres (no asiàtiques) és molt més baix que entre nois estrangers amb noies japoneses, i això té diferents raons:

Primer, el model de masculinitat predominant a Occident no casa amb la imatge general de l'home asiàtic (prim, barbamec, no gaire alt, trets facials suaus, etc.). Però des del *boom* dels "homes herbívors" al Japó això està canviant, i aquest fenomen es pot veure amb la

popularització de les telenovel·les amb personatges reals anomenades *dorama* (ドラマ) i grups de música pop asiàtics que mostren homes andrògins o *bishōnen* (美少年) com a model de bellesa predominant.

Segon, els rols de l'home i de la dona estan molt marcats al Japó, deixant a les dones en una situació de subordinació a l'home i a la família, i les dones estrangeres no estan acostumades a seguir aquest patró de conducta, cosa que pot causar un gran xoc cultural.

Tercer, com ja s'ha mencionat prèviament, la dificultat d'expressar sentiments romàntics i la poca determinació en aquest sentit per part dels homes fa difícil que aquests s'atreveixin a entaular una conversa, i encara menys amb dones estrangeres on s'hi suma el problema que no parlen la mateixa llengua (Nora, 2017).

Malgrat això, els nois japonesos processen gran interès en conèixer noies estrangeres per relacions casuais, sobretot per l'element *fetich* que se'ls hi atribueix a aquestes (de la mateixa forma que a Occident s'erotitza la imatge de la dona asiàtica, a Àsia s'erotitza la dona europea i americana). A una sèrie d'entrevistes fetes pel *youtuber* Yuta Aoki, els nois japonesos responen que senten atracció amb la idea de sortir amb noies estrangeres encara que això comporti problemes a nivell social-cultural i comunicatiu. Segons els entrevistats, les raons principals per les quals ho farien son en primer lloc pel sexe, ja que seria més freqüent i excitant i segon, per l'intercanvi cultural, per tal d'obrir la ment i conèixer amb més profunditat noves cultures (Miller, 2015).

5. Autosatisfacció a la cultura pop japonesa

Aoyama Ai, la sexòloga abans mencionada parla d'una mena d'amor estil *Pot Noodle* ja que la gent busca encontres fàcils i ràpids, i això no només es manifesta amb sexe casual, sinó també amb la pornografia, novies de realitat virtual i personatges d'animació, entre altres (Cozy, 2013).

Un factor que determina aquesta manca d'activitat sexual en el matrimoni és l'*amae* (甘え). Aquest *emic* japonès, estudiat pel psicoanalista Takeo Doi al llibre *The Anatomy of Dependence* (*Amae no Kōzō*, 甘えの構造) publicat el 1971 en japonès i el 1973 en anglès, descriu una co-dependència entre la mare i el fill, una relació d'amor i dependència de la qual el pare en queda exclòs convertint-se en una mena d'estrany. En aquest cas la dona processa un sentiment netament japonès de protecció total del nen deixant enrere la figura del marit com a parella sentimental i sexual per tal de dedicar-se completament al fill. En aquest tipus de relacions el pare, el qual sol dedicar la seva vida a la feina, esdevé una font d'ingressos per la família mentre la dona i els fills fan vida apart sense ell (Doi, 2019).

La població masculina cada cop més rebutja el fet de tenir relacions sexuals al·legant que estan cansats, que és *mendokusai* (面倒くさい), i prefereixen trobar una satisfacció ràpida i sense esforç. El fet de mantenir relacions sexuals amb la parella crea la pressió, la preocupació de satisfer-la sexualment, i així, els homes japonesos cada cop més abandonen la pràctica de fer l'amor per tal d'aconseguir una satisfacció pròpia i individual sense preocupacions, ja que molts comparteixen l'idea que l'important no és mantenir relacions, sinó aconseguir el *fuki* (ふき), és a dir, l'ejaculació. Per tal d'aconseguir-ho, el mercat de l'entreteniment japonès ofereix una gran gamma de productes i serveis fins a tal punt que la indústria del sexe aporta 20.000 milions d'euros l'any, un 1% del PIB nacional, i d'aquesta indústria un 80% va dirigit a productes per a l'autosatisfacció (El imperio de los sin sexo, 2012).

Pel que fa a serveis sexuals individuals, els **Videobox** són els que tenen més popularitat (s'estima que n'hi ha més de 500 a Tòquio). En aquestes habitacions els clients poden gaudir de la tranquil·litat que no tenen a casa o a la feina, normalment els homes s'hi estan d'una a dues hores, però també és una opció per aquells que han perdut l'últim tren i no tenen on dormir. En aquests establiments es pot alquilar tot allò necessari per la satisfacció pròpia, com per exemple els anomenats **TENGA**, un producte masturbatori que està en auge fins al punt d'aportar més de tres milions d'euros a l'any de benefici (El imperio de los sin sexo, 2012).

Els **bars** de diferents temàtiques amb noies que ofereixen certs serveis sexuals també són una destinació força concorrent pels homes japonesos. Antigament, el món de la prostitució era denominat *Mizusobai* (水そばい) pel fet que les prostitutes anaven a buscar clients al port, però actualment aquest terme va més relacionat a la vida nocturna i a l'activitat d'aquests bars. Rarament aquestes treballadores ofereixen serveis en els quals està inclosa la penetració o l'acte sexual com a si (El imperio de los sin sexo, 2012).

Però no només hi ha locals amb serveis sexuals, d'altres homes busquen l'erotisme en altres pràctiques menys explícites. Un exemple serien els **maid café**, locals on cambreres tracten el client de “senyor” mostrant una actitud afable i pura en un ambient *kawaii* (可愛い). Un altre servei que també gaudeix de força popularitat són les **netejadores d'orelles**. Aquestes treballadores recolzen el cap dels clients sobre les seves cuixes mentre netegen i fan massatges a les orelles. Antigament, les dones feien això amb els seus marits, era una mostra d'afecte i atenció, una forma d'ajudar a relaxar al marit a la que se li ha afegit un toc d'erotisme (El imperio de los sin sexo, 2012).

Una altra forma és obtenint *lovedolls*, nines que intenten imitar cossos de dones de diferents tipus amb una fi sexual. Aquestes nines van ser creades als anys 30 per l'empresa Orient per tal de servir a soldats destinats a submarins que no podien tenir contacte amb dones (Caule, 2012). Cada cop la innovació d'aquestes nines és més impressionant, fins al punt que s'està estudiant un model que pugui memoritzar les preferències del seu amo i que fins i tot pugui contraure les seves parts íntimes per tal de causar més plaer al comprador. Hi ha la paradoxa que aquestes nines cada cop s'assemblen més a dones de carn i ossos però moltes dones al Japó, sobretot la joventut, adopten estils que recorden a nines, com fan per exemple cultures urbanes com les *lolita* (ロリータ), que creen una imatge platònica i intocable de la dona, es converteixen en un objecte preciós allunyat de la imatgeria sexual femenina per tal d'ésser admirada estèticament. El futuròleg físic i matemàtic Ian Pearson creu que en pocs anys els robots sexuals estaran tan avançats que oferiran una experiència sexual molt més satisfactòria que amb qualsevol humà, ja que podran estimular el nostre sistema nerviós. És una realitat que els robots sexuals són un mercat en creixement (Amor programat, 2019).

Hi ha altres formes de compensar la manca d'afecte i contacte físic que també s'escapen completament de l'erotisme i la sexualitat, com seria per exemple anar a *nekocafé* (猫カフェ) on els clients poden jugar, tocar i passar l'estona amb una colònia de gats, és una forma molt popular de relaxar-se després de la feina i millorar les situacions d'estrès i ansietat. S'estima que a Tòquio hi ha més de 40 establiments, i tal és la seva popularitat que s'ha imitat aquest model amb diferents tipus d'animals (gossos, conills, eriçons, etc.). Des de la dècada de 1990 la població japonesa es decanta més a adoptar una mascota que tenir fills fins a tal punt que actualment al Japó hi ha més mascotes que nens de 3 anys o menys (Caule, 2012).

L'alt desenvolupament de la tecnologia al Japó també ha propiciat que cada cop els homes abandonin les relacions romàntico-afectives i sexuals convencionals. Un exemple d'això el trobem en el casament entre un home japonès de carn i ossos, en Kondo Akihiko, i l'holograma de la Hatsune Miku, una cantant de realitat virtual molt famosa al Japó i arreu del món. En Kondo assegura que sent amor per aquest holograma, cosa que feia 20 anys que no sentia amb ninguna altra dona i també comenta que ha tingut experiències turmentoses amb antigues parelles i que no ha practicat gaire sexe a la seva vida, cosa que no veu com un problema, ja que ho ha normalitzat.

Segons la psicòloga social Dolors Reig, l'excés de tecnologia ha creat un desinterès pel sexe. Internet, la realitat virtual i els robots ajuden a aquesta població introvertida i

desinteressada a establir relacions socials o amb carències emocionals a trobar alternatives per satisfer les seves necessitats bàsiques (Amor programat, 2019).

El *target* principal de la majoria d'aquests serveis i productes són els homes, i en canvi les opcions que tenen les dones al Japó són bastant més reduïdes en aquest sentit. Malgrat que poc a poc es va ampliant el mercat pel públic femení, el consum és força menor al dels homes. Un paral·lelisme a aquesta situació pot ser la legalització d'anticonceptius al Japó: L'any 1953 l'Associació de planificació familiar demana a l'Estat mètodes anticonceptius, però serà una lluita llarga ja que fins el 1970. Aquests mètodes no proliferen i el ministeri japonès no aprova els anticonceptius orals (que en un principi no es receptaven amb vinculació a la contracepció sinó a altres malestars), i no es legalitzen fins el 1999. En canvi, la *viagra* es va aprovar i començar a comercialitzar al Japó en només 3 mesos, també al 1999. Es podria dir doncs que el poder dels homes envers el mercat sexual és fort i que les necessitats de les dones queden en un segon terme (Effron, 1999). Un altre exemple és que l'anticonceptiu més utilitzat al Japó és el preservatiu, el qual l'home és qui té el control de posar-se'l o no: "...con una frecuencia del 6%, el preservativo representa el cuarto método usado en el mundo con una frecuencia máxima en Japón (41%) (...) de hecho solo Japón supera a España en el uso del preservativo" (Bretin i Gómez Bueno, 2009:10-11).

5.2. Elements de la cultura pop: els videojocs

La popularització del *manga* i l'*anime* va acompanyada del món dels videojocs, que també tenen un paper important en l'augment de la asexualitat i la manca de sexe a nivell nacional.

Els videojocs presenten una sèrie d'escenaris i normes en un espai d'interpretació simulat que permet crear històries de forma més indirecta que els mitjans tradicionals. Amb la capacitat del *hardware* i el *software* es pot arribar a crear qualsevol imaginari possible, donant peu a la creació de mons alternatius tan reals que arriben a aconseguir la immersió total del jugador. Segons Juul, els videojocs arriben a la seva màxima expressió quan s'entenen com sistemes oberts en els quals es presenten un gran nombre de regles que prioritzen una única línia d'actuació del jugador (Grau de Pablos, 2016:227).

En aquests mons alternatius també hi ha recreacions de temàtiques sexuals que focalitzen el desig carnal del jugador a personatges 2-D, tal i com passa amb el *hentai*, amb la diferència que en el videojoc hi ha interacció i necessitat d'acció del jugador. Però no només hi ha videojocs de temàtica sexual, en molts casos l'element romàntic hi és present i n'és el gran protagonista, sobretot en el cas dels *Otome geemu* (乙女ゲーム), que són videojocs dedicats principalment a un públic femení heterosexual on es presenta una història amb

diferents personatges masculins atractius coneguts com a *ikemen* (イケメン) que competiran per tal d'aconseguir l'amor de la jugadora. Aquest tipus de jocs existeixen al Japó des de l'any 1994 amb la sortida de *Angelique*, produït per Koei i és un gènere que barreja els estils *shōjo* (少女), *josei* (女性) i *harem* (ハーレム). Independentment dels *Otome geemu*, també hi ha un altre estil de videojoc molt popular entre la població femenina, però en aquest cas no són les jugadores qui reben l'atenció dels personatges, sinó que es centra en les relacions amoroses homosexuals entre els personatges masculins del joc. Aquest estil de jocs s'anomena *boys' love games* (ボーイズラブゲーム), pertany al gènere BL (Boys' Love) i barreja els gèneres *yaoi* (やおい), *shōnen-ai* (少年愛) i *harem* (ハーレム). D'aquesta manera, la població femenina compensa les seves carències afectives i sexuals focalitzant el seu interès en personatges 2-D de forma platònica. Les dones interessades per aquest gènere s'anomenen *fujoshi* (腐女子), però també hi ha un terme pel públic masculí, *fudanshi* (腐男子). Aquest fenomen no només existeix en el món dels videojocs, el *manga* i l'anime, sinó que també hi ha un gran nombre de cafès temàtics d'aquesta índole, sobretot al districte d'Ikebukuro (Toshima, Tòquio) que van sorgir a la dècada de 2010 on es presenten els treballadors vestits amb uniforme d'institut japonès mentre serveixen menjar i begudes als clients i ofereixen espectacles inspirats en escenes de BL (Besa, 2018).

En aquest apartat s'ha fet especial atenció a productes dirigits principalment a un públic femení (en part per contrarestar-ho amb la resta del capítol, ja que es parla majoritàriament de serveis i productes per homes), però pel que fa al públic masculí hi ha tantes o més opcions de videojocs eròtics o *ero*ge (エロゲ), que solen ser videojocs de *visual novels* i de *dating sim* en el que predomina l'estil de *harem game*, com per exemple a *Monster girls quest*, *Stains Gate* o *Fate/stay night*.

5.3. Elements de la cultura pop: l'eromanga

A l'època de la postbombolla doncs també hi ha un gran auge de l'eromanga (エロ漫画) i els *hentai* (変態) convertint-se en productes destinats a l'autosatisfacció amb molta popularitat al Japó, i principalment per a homes que separen la imatge de la dona de carn i ossos com a subjecte sexual per transferir aquest desig a personatges 2-D. Però quina és la mentalitat dels japonesos envers l'existència i la popularització d'aquest producte? En parlen amb tanta naturalitat com en consumeixen? A Occident cada cop es consumeix més *eromanga* i *hentai* també, però la mentalitat dels japonesos i dels estrangers és diferent a l'hora de parlar-ne? A

continuació es mostren entrevistes realitzades tant a japonesos com a estrangers per trobar resposta a aquestes qüestions.

5.2.1 Entrevista: La percepció general de l'eromanga

Entrevistes realitzades a Kyoto entre el 17 de juny i el 29 de juny de 2018 a un total de 10 persones d'entre 20 i 30 anys, tan nois com noies: 5 estudiants japonesos de *Ritsumeikan University*, 2 estrangers residents a Japó i tres espanyols amb un interès per la cultura *manga* i *Hentai*. Tots els entrevistats han contestat de forma anònima.

Entrevistes realitzades en japonès i amb una finalitat de recerca com a matèria obligatòria a l'assignatura *Japanese Writing V* impartida durant el curs 2017-2018 a la universitat Ritsumeikan de Kyoto, Japó.

Les entrevistes s'estructuren base a 3 preguntes:

1. La gent parla normalment d'*eromanga* amb amics o amb la parella?
2. Per què l'*eromanga* té tanta popularitat?
3. Quin tipus de relació uneix la cultura *eromanga* i la societat japonesa ?

Resultats

Pregunta 1: La gent parla normalment d'*eromanga* amb amics o amb la parella?

De tots els entrevistats només una noia espanyola ha contestat que sí, des de molt jove que hi té interès i mai ho ha amagat. Un dels japonesos entrevistats comenta que entre nois es pot donar aquest tipus de conversació, però entre noies o entre nois i noies no. La resta dels entrevistats japonesos han contestat amb un no rotund.

Pel que fa als altres estrangers⁴ i espanyols creuen que depèn molt de com és l'amic, de com és la parella i de la situació.

Pregunta 2: Per què l'*eromanga* té tanta popularitat?

Les respostes dels japonesos i els estrangers a aquesta pregunta són totalment diferents. Pel que fa als japonesos entrevistats la resposta a per què l'*eromanga* ha guanyat tanta popularitat és que és una necessitat humana, i per tant troben que el fet que aquest gènere sigui tan famós és quelcom natural.

En el cas dels estrangers, remarquen que és un gènere de ficció, i per tant absolutament tots els escenaris imaginables són possibles. El fet que aquest gènere tingui tant d'èxit és que a diferencia de les pel·lícules per adults convencionals, pots veure gràficament qualsevol cosa deixant anar la imaginació més enllà dels límits humans.

Pregunta 3: Quin tipus de relació uneix la cultura *eromanga* i la societat japonesa ?

⁴ S'entén "estrangers" com els estrangers sense la nacionalitat especificada i els espanyols entrevistats.

Pel que fa a aquesta pregunta, tots els entrevistats japonesos han respost que no ho sabien, mentre que els estrangers han donat la mateixa resposta i de forma extensa:

Segons els estrangers la imatge de la societat japonesa és la d'un lloc molt estressant on no pots expressar la teva opinió i sobretot és un lloc solitari, per això, molts japonesos al sentir aquesta solitud i reprimir-se diàriament quan interactuen en la societat necessiten una sortida la qual troben a l'*eromanga* on poden deixar anar totes les seves passions més secretes sense ser criticats.

Conclusions

Segons les entrevistes que hem realitzat, podem arribar a les següents conclusions:

- Malgrat que la població en consumeix, l'*eromanga* és un tema bastant amagat a nivell individual al Japó.
- La gent se sent incòmode al parlar d'aquest tema encara que sigui amb amics. A vegades en fan broma, però això és tot.
- Durant les entrevistes amb els estrangers aquests parlaven amb molta naturalitat encara que no fossin uns grans consumidors d'aquest tipus de lectura.
- Els japonesos no creuen que hi hagi cap problema relacionat entre la sexualitat i la societat japonesa, o almenys no ho expressen.
- Els estrangers troben que és obvi que la població japonesa té molts problemes a l'hora d'expressar la seva sexualitat, i que això es manifesta clarament amb l'alt consum de lectura eròtica per part dels japonesos.

6. Representació de la asexualitat al Japó

6.2. Manca d'activitat sexual i manca de romanticisme a la literatura japonesa

Abans de parlar d'altres elements, convé introduir com s'han treballat els conceptes d'asexualitat i falta de romanticisme i interès pel sexe dins de la literatura japonesa, ja que és l'origen dels elements de la cultura pop *manga* i *anime* dels quals es parla més endavant.

Molts autors japonesos utilitzen la literatura com a via per expressar els seus desitjos i impulsos més secrets, però també per escriure sobre allò que més els turmenta, així doncs les obres que parlen de romanticisme, sexualitat i sentiments forts són la tendència principal, però també trobem obres que mostren el contrari.

La manca d'interès en el sexe contrari rememora un episodi de l'època dels samurai que s'exemplifica amb l'obra del 1687 d' Ihara Saikaku, *Nanshoku Ōkagami* (男色大鑑),

traduïda en castellà com *El gran espejo del amor entre hombres* (2013) en la qual es parla de l'època dels *onnagirai* (女嫌い), literalment traduït com “els que odien les dones”. Així, al segle XVII, segons expressa el llibre, les relacions heterosexuals eren banals i sense cap mena de gràcia ni reconeixement social, i en canvi, les relacions homosexuals entre un jove o *wakashu* (若衆) i un samurai madur o *nenja* (念者) estaven “de moda”, era la tendència més aplaudida. Aquestes relacions no es basaven només en el romanticisme i el sexe, sinó també en el respecte i admiració entre ells, no era la típica relació banal, ja que en els seus fonaments hi era present el respecte mutu, per això era una pràctica admirada en detriment de les típiques relacions amb dones de les quals es deia que no aportaven cap valor moral. Aquesta mentalitat però va canviar amb l'establiment del cristianisme a l'arxipèlag, per una banda perquè es castigaria l'homosexualitat, i per l'altra perquè és el budisme el que titlla les dones d'inferiors als homes i de contaminades per la seva naturalesa sexual (Akemi, 2006:58).

Malgrat això, a moltes històries hi podem veure que l'amor era molt important però quedava a un segon nivell per sota de l'honor pel que feia als samurais. Així, es poden donar casos de suïcidis i assassinats que des d'un punt de vista occidental resulten il·lògics si no ens endinsem en la mentalitat nipona de l'època:

Un exemple d'això seria al capítol de “la carta de amor dentro de una lubina”, on el samurai protagonista rep una amenaça de l'home a qui havia donat carbasses i l'estimat del protagonista li demana que no el menyspreï tant per tal d'evitar el conflicte. Llavors, el protagonista decideix assassinar primer a l'home que l'amenaça i després al seu amant per ser poruc. Aquí pot sobtar la idea de que el protagonista planegi assassinar el seu estimat per un mer comentari per tal de salvar-lo, però l'honor està per sobre de tot i ser poruc és una deshonra per un samurai. Justament també per qüestió d'honor, si et declaraves a algú i aquest et donava negatives de forma descortesa era prou motiu per venjar-te'n amb la mort en un duel (Saikaku, 1687:105). Ihara Saikaku ha estat estudiat per acadèmics com McLelland a *Male homosexuality in modern Japan: Cultural myths and social realities* (2005).

Un clar exemple de frustració sexual el veiem a *La clau* o *Kagi* (鍵) de Jun'ichirō Tanizaki al 1956. El personatge del marit, que és el protagonista (no es diu el nom en tota l'obra) escriu un dietari on parla sobre la frustració i la manca d'activitat sexual amb la seva dona fins que un dia aquesta s'emborratxa, perd el coneixement i el marit pot apagar les seves necessitats més íntimes amb el cos inconscient de la seva muller. També es llegeix en el dietari de la dona, Ikuko, com aquesta sent angunia cap al seu marit a nivell físic. (Tanizaki, 1956). S'ha estudiat Tanizaki i la seva visió sobre la sexualitat i el desig amb l'article de Ken

K. Ito *Visions of Desire: Tanizaki Fictional Worlds* (1991) o amb *Tanizaki Junichiro: The Art of Subversion and the Subversion of Art* (1995) de Golley L. Gregory.

Sue Hartley ha analitzat el tractament de la asexualitat en la l'època Showa (1926-1989) i en concret en l'escriptora Enchi Fumiko. Segons Enchi, al Japó, com en d'altres països, la figura de la mare era el punt de sorgiment de mitologies falocèntriques, i aquesta autora situa la asexualitat en un escenari on el patriarcat es dedica a aquesta figura materna però d'una forma en la que la vol apartar d'aquest significat sexualitzat i femení. Enchi també va escriure sobre les tensions entre les relacions mare-filla causades per les lluites internes de la dona gran amb la seva sexualitat la qual pot veure reflectida en la jove (Hartley, 1999). Un acadèmic destacable és en Hartley B., qui fa un treball acadèmic sobre l'obra de Fumiko Enchi anomenat *The mother, the daughter, and the sexed body, in Enchi Fumiko's 'Fuyu momiji'* (1999).

Un altre autor que parla del romanticisme com una experiència turmentosa és en Yukio Mishima a l'obra *Kinjiki* (禁色) del 1950-1953, traduïda en anglès com a *Forbidden Colors*, també mostra la manca d'interès sexual del personatge d'en Yuichi cap a la seva muller i les dones en general (emprant la temàtica de l'homosexualitat, habitual en les obres de Mishima). El sexe també és emprat a l'obra com una eina de venjança més que no pas un acte íntim per part del personatge de Shunsuke. Alguns dels acadèmics que han estudiat Mishima són l'estatunidenc Henry Scott Stokes que ha escrit, entre altres, el llibre *The Life and Death of Yukio Mishima* (1999) i la catalana Mercè Altimir Losada en el seu article *Les traduccions de Yukio Mishima en el context internacional* (2009).

A l'obra *Mizūmi* (みづみ) del 2005 de Yoshimoto Banana, traduïda en anglès com *The Lake*, hi apareix un personatge asexual, en Nakajima, un home amb un passat turmentós i misteriós (Rodríguez, 2013). Els estudiosos de Banana en remarquen el seu caràcter feminista, com passa amb el llibre de Murakami Fuminobu *Postmodern, feminist and postcolonial currents in contemporary Japanese culture: a reading of Murakami Haruki, Yoshimoto Banana, Yoshimoto Takaaki and Karatani kojim* (2006). També trobem aquest aspecte a l'obra *Women, Media and Consumption in Japan* (2013) on Moeran parla de l'obra de Yoshimoto Banana *Kitchen* (1988) i la lògica cultural del consumisme al Japó.

Així, encara que no hi ha molts casos d'asexualitat explícita a la literatura japonesa se'n troben alguns casos, normalment de forma subtil i sobretot en personatges marcats per la frustració.

6.3. Elements de la cultura pop: El *manga* i l'*anime*

El món de l'oci alternatiu és de gran importància al mercat del consum del Japó (Iwabuchi, 2002; Consalvo, 2006). Aquest augment de l'entreteniment lúdic es pot entendre com a una forma d'allunyar-se de les normes i regles que conformen la societat. (Frasca, 1999; Juul, 2005).

Els gegants de la cultura pop japonesa, el *manga* i l'*anime*, també mostren personatges amb tendències de rebuig a l'encontre sexual. El paper dels personatges a les ficcions narratives és central perquè la seva presència i evolució els fan responsables del desenvolupament del relat (Aristòtil, 1974). El fet que personatges asexuals apareguin i protagonitzin sèries amb tanta popularitat com les que es mencionen a continuació és un gest epistemològic de vital importància per l'estudi del *media mix* de l'*anime*, fins al punt que els atributs que mostren els personatges poden entendre's com els valors dominants del mercat japonès. Segons Propp, "aquests atributs (els dels personatges) proporcionen al conte els seus colors, la seva bellesa i el seu encant (Propp, 1974:101).

Un exemple seria el protagonista de l'aclamada sèrie *One Piece*, en **Monkey. D Luffy**. Descobrim que aquest personatge, també anomenat *barret de palla*, no mostra interès en l'acte sexual al capítol 518 del *manga* i 412 de l'animació quan és segrestat i portat a una illa plena de dones; allà coneix Boa Hancock, qui posseeix el poder d'encantar a tothom (homes, dones, animals, etc.) i d'atreure'ls sexualment fent servir la màgia, però els seus trucs són inútils amb en Luffy, així, s'entén que aquests trucs no tenen efecte sobre ell perquè no té cap mena d'impuls sexual que es pugui estimular (Onepiecewiki, s.d.).

Un altre personatge marcat per aquesta tendència és el protagonista de *Death Note*, en **Light Yagami**, és un personatge que possiblement té relacions sexuals amb Misa Amane o Kiyomi Takada, però amb l'única finalitat de manipular-les per tal d'escapar de la policia i del detectiu L, qui també sembla que comparteix aquesta manca d'interès pel sexe i que focalitza el desig amb la seva feina de detectiu i menjant dolços a totes hores. En Light Yagami en cap moment processa cap interès físic o emocional no fingit cap els personatges femenins. *Death Note*, és publicada a la *Shonen Jump* en una època de renovació després del final de *Dragon Ball* i durant l'època del *trauma postbombolla* marcada pel pessimisme general a la població, característica que es veurà reflectida també en les sèries de *Yu yu Hakusho*, *Ruroni Kenshin* i *Tennis no ojisama*. Així, el personatge de Light Yagami encaixa amb la perspectiva de l'època, ja que és un personatge obscur, de psique complexa i turmentat per la societat i per si mateix amb una mentalitat complexa que va directament relacionada

amb la manca d'interès sexual, però malgrat aquestes característiques és admirat pels lectors tant del Japó com d'arreu del món (C. Reyes, 2016:214-215).

Un dels pocs personatges declarat obertament asexual és l'**Izaya Orihara** de *Durara!!*. Es declara asexual en tant que no sent atracció sexual, però no descarta practicar l'acte en un moment donat.

El personatge de **Mitsuya** de *Sweet Prisoner* també pot esser asexual, ja que nega ser homosexual i heterosexual, i es tracta la seva sexualitat al llarg de la sèrie com a un problema.

A l'animació d'*Ouran High School Host Club* també veiem com el personatge principal, **Haruhi Fujioka**, està envoltat de nois i noies atractius, i malgrat això no processa cap interès romàntic ni sexual cap a ells (Lindwasser, 2019).

Totes les relacions que apareixen a *The Melancholy of Haruhi Suzumiya* són únicament platòniques, excepte pel personatge del narrador que sent atracció física per si mateix. A més també apareix un personatge asexual a la sèrie, en **Yuki Nagato**.

Pel que fa als personatges del món de Ghibli acostumen a no tenir un interès marcat en les relacions físiques, un exemple en seria **Nausicaä** de *Nausicaä of the Valley of the Wind* o l'**Ashitaka** al film *Princess Mononoke* (Lindwasser, 2019).

Altres personatges possiblement asexuals són en **Makoto Sunawa** de *My Love Story*, en **Kars** de *JoJo's Bizarre Adventure* (cal mencionar que “Jojo” també va canviar durant l'etapa de la *postbombolla* i va adoptar un aire més misteriós i d'horror i per primer cop es situa l'escenari de la sèrie al Japó), en **Tien Shinhan** de *Dragon Ball Z* (després de la finalització de *Dragon Ball*, la sèrie també seguirà la línia de “Jojo” i inclourà antagonistes i andròides vinguts d'un futur apocalíptic), l'**Ayuki Mari** de *Kashimashi: Girl Meets Girl*, en **Lloyd Asplund** de *Code Geass* i en **Sawada** de *Tekkon Kinkret*, entre d'altres, però en general hi ha una clara tendència asexual de personatges masculins més que no pas femenins (Lindwasser, 2019).

En conclusió, es pot considerar el *shounen manga* (少年漫画) com un reflex de la societat, i la gran majoria dels personatges amb tendències asexuals pertanyen a l'època de la *postbombolla*, marcada per la incertesa i el trauma, posant en crisi l'època del model dels personatges masculins del *nekketsu* (熱血), model que mostra homes amb un caràcter fort i segurs de si mateixos i s'adoptava un arquetip de *Yasaotoko* (優男), que mostra les debilitats dels homes (C.reyes, 2016:217).

6.4. Elements de la cultura pop: El *cyberpunk* japonès i els ciborgs

Relacionat amb les *lovedolls*, també hi ha productes que mostren a **ciborgs** com a parelles romàntiques i sexuals que allunyen les relacions sexuals entre dos o més éssers humans com l'ideal. El món del *live-action* del *cyberpunk* japonès mostra un corpus d'horror psicosexual de David Cronenberg que podem veure a al *manga* i *anime* japonesos tals com *Akira* (1982-90) de Katsuhiro Otomo o *Ghost in the Shell* (1989-) de Masamune Shirow.

Així, el *cyberpunk* japonès està marcat pel sexe i violència entre carn i metall en un context de malsons que a la par serveixen per alliberar els desitjos i fetitxes més amagats de la *psyche* humana en la qual la deshumanització i la sexualitat estan estretament relacionades. Podem veure aquest model de cinema a finals dels 80 i inicis dels 90 a les obres de Tsukamoto Shinya i Fukui Shozin (Player, 2019). Així, en el cas de Shinya es mostra sexualitat i horror en parts proporcionals: "...the mixing of flesh and metal in Tetsuo⁵ is not only intensely violent but also darkly erotomechanical and techno-fetishistic, evoking sadomasochistic sexual practices and pleasures, as well as fears of both male and female sexuality out of control" (Brown, 2010:68-69).

En el cas de Fukui, la seva obra està marcada per una preocupació de com l'augment de la tecnologia té un impacte en la ment humana debilitant-la. Es mostra així a *Pinocchio v964* (1991) com li han rentat el cervell al protagonista per esdevenir un esclau sexual. Així, Fukui fa una reflexió i una queixa de com la modernitat està basada únicament en el sexe i la seva presència constant als mitjans de comunicació, i mostra un futur on s'empra aquesta tecnologia per fins sexuals (com una mena de premonició) amb la qual es pot portar a la pràctica a nivell sexual coses impossibles de fer sinó fos de la presència d'aquesta tecnologia i abandonant la interacció entre humans (Player, 2019).

El tecno-orientalisme s'estructura base a aquesta cultura *cyberpunk* i, consegüentment, mostra la deshumanització i el materialisme en grans espais urbans com Tòquio (Lozano-Méndez citat per Grau de Pablos 2017:185). Cal comentar que el tecno-orientalisme i el món dels videojocs tenen imatges en comú, ja que aquesta indústria va guanyar lideratge durant els anys 80 i 90 del segle XXI, una època marcada per aquesta materialització d'ansietats a nivell polític i cultural que porta el tecno-orientalisme (Grau de Pablos: 2017:185).

Així però, el fet de mantenir certes relacions amb robots o ciborg enlloc que amb éssers humans no passa només a nivell sexual, sinó també a nivell romàntic en la filmografia i animació japonesa:

⁵ Referència als films sobre *cyberpunk* japonès *Tetsuo: The Iron Man* (1989) i *Tetsuo II: The Body Hammer* (1992) de Shinya Tsukamoto.

Un exemple seria el film *Cyborg, she* (2008), amb el títol original de *Boku no Kanojo wa Saibōgu* (僕の彼女はサイボーグ) de Kwak-Jae Yong, on es mostra la relació romàntica com a parella entre els dos protagonistes, un noi humà (Keisuke Kode) i una ciborg (Haruka Ayase) feta igual que una noia humana que el protagonista va veure el dia del seu aniversari (*Cyborg, she*, s.d.).

Un altre exemple seria el del *manga* i animació de *Chobits* (ちょびっツ) de 2001-2002 on es mostra un món on els ordinadors adquireixen forma humana, els anomenats *Persocons*, que també tenen la funció de fer companyia als seus compradors i amos tal i com si fossin humans. El *manga* presenta la relació romàntica entre el protagonista, Hideki Mitsuwa, que és un jove humà, amb la Chii, un d'aquests *Persocons*, i les dificultats que tenen en la seva relació poc convencional (*Chobits*, s.d.).

Així doncs, és clar que a la filmografia japonesa hi és present aquesta temàtica basada en relacions sexuals i/o amoroses entre un humà (normalment home) i un robot.

Relacionant amb aquest tema, tal com s'ha mencionat amb anterioritat, el fenomen de les *lovedoll* té bastanta popularitat al Japó fins al punt d'haver realitzat pel·lícules i sèries de televisió relacionades amb aquestes nines. Un exemple seria el film de l'any 2009 *Air Doll* (*Kūki Ningyō*, 空気人形) del director Kore-eda. El film mostra a una nina inflable que cobra vida i explora la ciutat quan el seu propietari, un home de mitjana edat que viu sol, va a treballar (*Air Doll*, s.d.).

Un altre exemple és la sèrie televisiva *Lovetopia* (ラブトピア) emesa durant els anys 2013 i 2014 que mostra la vida d'un home amb 5 *lovedolls* (*Lovetopia*, 2013).

7. Conclusions

La presència de la asexualitat entre els japonesos és notable, i no només per la tendència inherent a diferents persones, sinó també perquè la societat, l'economia i el mercat del Japó propicien un escenari que causa una influència en els ciutadans que els fa tendir a la asexualitat. Poc a poc l'aparició de personatges asexuals s'accentua a la ficció del país, normalitzant i fent visible aquesta tendència sexual.

Segons hem comprovat a les entrevistes, la població jove japonesa és conscient que hi ha un greu problema de població, però no contempla que la sexualitat dels japonesos en pugui ser una causa.

Al llarg del treball es veu com la sexualitat de la població japonesa ens mostra diverses ironies i dualismes: la deshumanització del sexe i la cosificació de les persones;

l'auge del mercat de productes eròtics i la seva forta presència en el dia a dia dels japonesos i la poca expressivitat de la sexualitat per part dels japonesos, etc.

Tenint en compte aquests precedents, com es podria canviar aquesta situació de població jove que prefereix una vida sense relacions sexuals i/o amoroses? Doncs no hi ha res segur ni cap solució immediata, però com hem pogut comprovar pel que fa al tema sexual i amorós, els japonesos generalment senten més satisfacció amb parelles estrangeres, i des d'aquest punt de partida, hi ha dos factors determinants que podrien renovar l'esperança en aquells que han triat una vida sense sexe ni amor (no aquells individus que són asexuals per tendències inherents a l'ésser, sinó els que ho han triat com estil de vida per culpa de la situació econòmica i social del país):

Per una banda, la celebració dels Jocs Olímpics de Tòquio del 2020 aniran acompanyats d'una forta presència de turisme estranger al país, això pot derivar en un augment notable de les interaccions socials entre estrangers i japonesos.

Per una altra banda, el fet que estudiants universitaris japonesos facin intercanvis estudiantils és una bona forma de conèixer i apropar-se a cultures més obertes a nivell sexual i amorós. És cert que per tal que més estudiants puguin estudiar en altres països s'haurien de dur a terme canvis en el sistema educatiu i laboral japonès. Des del 2011 ha baixat la participació d'estudiants japonesos en intercanvis estudiantils per diversos motius: la por a l'hora de parlar anglès; la expansió de la idea entre la població jove que estudiar en un altre país és quelcom reservat per estudiants d'elit; l'alt cost que comporta viure en un país estranger, sobretot considerant el canvi de moneda de ien a dòlar o euro; el *job hunting*, ja que les empreses solen reclutar estudiants acabats de graduar, i això comporta que el temps que tenen els estudiants per dur a terme l'intercanvi coincideix amb el de buscar feina; i finalment, cal tenir en compte que el percentatge d'estudiants d'intercanvi baixa també pel fet que cada cop hi ha menys gent jove, ergo hi ha menys estudiants (Hasset, 2018).

Referent al contingut del treball, també cal mencionar que en molts casos s'ha tingut com a referència i guia diferents lectures i continguts del Grau d'Estudis d'Àsia Oriental impartit a la FTI a la Universitat Autònoma de Barcelona. Algunes de les assignatures que han sigut clau pel redactat del treball són Temes avançats d'art i cultura popular d'Àsia Oriental, Estudis Culturals Comparatius de l'Àsia Oriental, Societat de l'Àsia Oriental, Literatura Clàssica de l'Àsia Oriental, Literatura Moderna i Contemporània de l'Àsia Oriental, Gènere i Societat a l'Àsia Oriental i Economia Aplicada de l'Àsia Oriental.

Així doncs, la normalització de la sexualitat i la asexualitat al Japó evoluciona de diferent manera que en d'altres països, cal mencionar però, el fet que aquest 2019 s'ha adaptat

el *manga* japonès de *Otto no chinpo ga hairanai* (夫のちんぽが入らない) traduït com a *My Husband won't fit* a *Netflix*, on es mostra una parella que no pot tenir relacions sexuals, i es planteja si realment el sexe és quelcom tan important com per ser un factor determinant en una relació amorosa. Es pot entendre aquesta publicació d'una sèrie japonesa a nivell global, emprant una plataforma tan popular com *Netflix*, com una forma d'obrir camí a la visualització de la asexualitat i normalitzar la sexualitat a la societat japonesa? Es veurà l'evolució en els pròxims mesos, anys i potser dècades (Tanada, 2019).

Bibliografia (obres consultades)

1. Llibres i webs

- Akemi, S. (2006). El concepto de mujer ideal del Régimen feudal Tokugawa (1603-1868) dins de *Mujeres japonesas entre el liberalismo y el totalitarismo* (1868-1945). Málaga: Atenea, pp. 57-68.
- Altimir Losada, M. (2009). Les traduccions de Yukio Mishima en el context internacional. *Visat*. Recuperat de <http://www.visat.cat/articles/cat/10/les-traduuccions-de-yukio-mishima-en-el-context-internacional.html>
- Anònim (s.d.). *El color prohibido*. Recuperat de https://www.alianzaeditorial.es/libro.php?id=1154214&id_col=100500 (10/4/2019)
- Anònim (2016). ¿Por qué los japoneses tienen cada vez menos sexo?. *BBC Mundo*. Recuperat de <https://www.bbc.com/mundo/noticias-37433981> (12/10/2018)
- Beauchamp, Z. (2015). *6 maps and charts that explain sex around the world*. Recuperat de <https://www.vox.com/2014/5/7/5662608/in-different-area-codes> (12/10/2018)
- Besa, J. (2018). *Estudi de les “Fujoshi” i els “Fudanshi”. El BL com a fenomen cultural*. (Treball de Fi de Grau). Recuperat de https://www.academia.edu/39163003/Estudi_de_les_Fujoshi_i_els_Fudanshi_.El_BL_com_a_fenomen_cultural (12/2/2019)
- Bretin, H. i Gómez Bueno, C. (2009). El uso de anticonceptivos y de la píldora anticonceptiva de urgencia por la población inmigrante residente en Andalucía. *Consejería de Salud. Servicio de Promoción de la Salud y Planes Integrales*. Recuperat de https://www.juntadeandalucia.es/export/drupaljda/salud_5af95873266cb_uso_pildoras_inmigrantes.pdf (5/5/2019)
- Brown, S. (2010) *Tokyo Cyberpunk: Posthumanism in Japanese Visual Culture*. Nova York: Palgrave Macmillan, pp.68-69

- Charlebois, J. (2013). Herbivore Masculinity as an Oppositional Form of Masculinity. *Recuperat de* <https://www.questia.com/library/journal/1P3-3036450201/herbivore-masculinity-as-an-oppositional-form-of-masculinity> (13/12/2018)
- C. Jackson, S. (2017). Japan urged to end forced sterilization of transgender people. *News*. *Recuperat de* <https://www.nbcnews.com/feature/nbc-out/japan-urged-end-forced-sterilization-transgender-people-n829716> (2/5/2019)
- Cozy, D. (2013). Three versions of the 'good wife' in Japan. *The Japan Times*. *Recuperat de* <https://www.japantimes.co.jp/culture/2013/08/10/books/book-reviews/three-versions-of-the-good-wife-in-japan/#.XNHHC44zbDc> (29/3/2019)
- Deacon, C. (2013). *All the World's a Stage: Herbivore Boys and the Performance of Masculinity in Contemporary Japan*. *Recuperat de* http://www.academia.edu/34610378/All_the_Worlds_a_Stage_Herbivore_Boys_and_the_Performance_of_Masculinity_in_Contemporary_Japan_2013 (26/1/2019)
- Dunn, N. (2017). *Intercultural Love in Japan*. *Recuperat de* <https://www.theprofessionalhobo.com/intercultural-love-in-japan/> (1/11/2018)
- Effron, S. (1999). Japón aplica un doble rasero a la viagra y a los anticonceptivos. *El País*. *Recuperat de* https://elpais.com/diario/1999/02/14/sociedad/918946811_850215.html (4/5/2019)
- Fotache, I. (2016). Matters of the Flesh: Japanese Herbivore Men and the Asexuality Umbrella. *Gender and sexuality: Journal of Center for Gender Studies*. *Recuperat de* http://subsite.icu.ac.jp/cgs/docs/CGSjnl011_05_Fotache.pdf (27/1/2019)
- Grau de Pablos, T. (2017). *Intercambio cultural y producción de imaginario simbólico a través del medio del videojuego. El caso de las industrias japonesa y española*. (Tesi doctoral). *Recuperat de* <https://www.tesisenred.net/bitstream/handle/10803/456234/tgdp1de1.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (2/5/2019).
- Hartley, B. (1999). The mother, the daughter, and the sexed body, in Enchi Fumiko's 'Fuyu momiji' in *Love and Sexuality in Japanese Literature* :

- Proceedings of the Midwest Association for Japanese Literary Studies, Vol. 5*, 1999. Recuperat de <https://eprints.utas.edu.au/7991/> (18/4/2019)
- Hasset, M. (2018). Why don't more Japanese study abroad? The cost and the hassle, survey shows. *The Japan Times*. Recuperat de <https://www.japantimes.co.jp/community/2018/01/24/issues/dont-japanese-study-abroad-cost-hassle-survey-shows/#.XMCW2OgzbDc> (3/4/2019)
 - Haworth, A. (2013). Why have young people in Japan stopped having sex?. *The Guardian*. Recuperat de <https://www.theguardian.com/world/2013/oct/20/young-people-japan-stopped-having-sex> (29/09/2018)
 - Hibari-sensei's classroom (2013). *Asexual anime and manga characters*. Recuperat de <https://hibarisensei.wordpress.com/2013/10/23/asexual-anime-and-manga-characters/> (13/1/2019)
 - Ishikawa, Jucho (石川准著). (s.d.). *Aidentiti geemu sonzai shoumei no daigaku. Nibei no daigaku no comunikeeshon sutairu* (アイデンティティ・ゲーム 存在証明の大学. 日米の大学のコミュニケーションスタイル) Dins Kamada. O (ed) *chukyuu kara he no nihongo* (中級からへの日本語) (pp.29-30) Japan: The Japan Times.
 - Lehtonen, K. (2018). *No romantic Feelings – Asexuality in Japan* 恋愛感情ない・日本におけるアセクシャリティ. (Treball Fi de Màster). Recuperat de <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/103135/1522145474.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (12/1/2018)
 - Lester Feder, J. (2016). Why Transgender People In Japan Prefer To Be Told They Have A "Disorder". *BuzzFeed News*. Recuperat de <https://www.buzzfeednews.com/article/lesterfeder/transgender-in-japan> (2/5/2019)
 - Lindwasser, A. (2019). *Anime Characters Who Are Probably Asexual*. Recuperat de <https://www.ranker.com/list/asexual-anime-characters/anna-lindwasser> (15/1/2019)
 - Lori A. Brotto, Morag Y. (2016). *Asexuality: Sexual Orientation, Paraphilia, Sexual Dysfunction, or None of the Above?*. Recuperat de <https://link.springer.com/article/10.1007/s10508-016-0802-7> (29/11/2018)

- Loriguillo-López, A. (2016). ¿Cómo lo haría Haruhi? La construcción del media mix de Suzumiya Haruhi. Dins *El Japón contemporáneo, Una aproximación desde los estudios culturales*. Ed. Artur Lozano Méndez. Barcelona: Edicions Bellaterra.
- Matthews, G. (2002). *Can 'a real man' live for his family? Ikigai and masculinity in today's Japan*. Recuperat de <https://www.coursehero.com/file/24094993/Matthews-2002-Can-a-Real-Manpdf/> (23/11/2018)
- Miller, KK. (2015). What do Japanese men think about dating foreigner women? *SoraNews 24*. Recuperat de <https://soraneews24.com/2015/09/24/what-do-japanese-men-think-about-dating-foreign-women%E3%80%90video%E3%80%91/> (25/11/2018)
- McLelland, M. (2010). *Constructing the 'Modern Couple' in Occupied Japan*. Recuperat de <http://intersections.anu.edu.au/issue23/mclelland.htm#n20> (8/5/2019)
Recuperat de <https://japantoday.com/category/features/lifestyle/what-do-japanese-men-think-about-dating-foreign-women> (1/11/2018)
- Morioka, M. (2013). *A Phenomenological Study of "Herbivore Men"*. Recuperat de https://www.researchgate.net/publication/314632713_A_Phenomenological_Study_of_Herbivore_Men (2/12/2018)
- Neil, M. (2008) Japan's 'herbivore men' - less interested in sex, Money. *CNN*. Recuperat de <http://edition.cnn.com/2009/WORLD/asiapcf/06/05/japan.herbivore.men/index.html>
- Nora. (2017). *Intercultural Love in Japan*. Recuperat de <https://www.theprofessionalhobo.com/intercultural-love-in-japan/> (13/11/2018)
- Player, M. (2011). *Post-Human Nightmares - The World of Japanese Cyberpunk Cinema*. Recuperat de <http://www.midnighteye.com/features/post-human-nightmares-the-world-of-japanese-cyberpunk-cinema/> (1/04/2019)
- Reading, W. (2014). *How does asexual dating work?* Recuperat de <https://everydayfeminism.com/2014/06/dating-while-asexual/> (7/12/2018)

- Reyes Guerrero, Carolina. (2016). *El Japón contemporáneo, Una aproximación desde los estudios culturales*, “El papel shōnen manga en las configuraciones de masculinidad en la sociedad japonesa.” Barcelona: Edicions Bellaterra, edició d’Artur-Lozano Méndez.
- Rodríguez, P. (2013). *El Lago*, de Yoshimoto Banana. Recuperat de <http://elplacerdelalectura.com/2013/12/el-lago-de-banana-yoshimoto.html> (11/4/2019)
- Saikaku, I. (2013). *El gran espejo del amor entre hombres*. Astúries: Satori Ediciones.
- Simonitch, S. (2012). 10 things foregin guys do that make Japanese girls fall head over her heels. *Japan Today*. Recuperat de <https://japantoday.com/category/features/lifestyle/10-things-foreign-guys-do-that-make-japanese-girls-fall-head-over-heels> (1/11/2018)
- Sugimoto, Y. (2016). *Una introducción a la sociedad japonesa*. Barcelona: Edicions Bellaterra.
- Takeo, Doi. (2019). Dins *Encyclopedia britannica*. Recuperat de <https://www.britannica.com/biography/Takeo-Doi> (2/4/2019)
- Tanikawa, M. (2011). Fewer Japanese Students Studying Abroad. *The New York Times*. Recuperat de <https://www.nytimes.com/2011/02/21/world/asia/21iht-educLede21.html> (3/4/2019)
- Tanizaki, J. (2018). *La Clau*. Barcelona: El cercle de Viena. Traducció d’Albert Nolla.
- Tepfenhart, O. (2016). *Demisexual, Cupiosexual, Aromantic: The Many Different Forms Of Asexuality*. Recuperat de <https://www.rebelcircus.com/blog/demisexual-cupiosexual-aromantic-many-different-forms-asexuality/> (11/12/2018)
- Ueno, C. (1987). The Position of Japanese Women Reconsidered . *Current Anthropology*.

2. Material audiovisual

- *Air Doll (Muñeca de aire)*. FilmAffinity.(s.d.). Recuperat de <https://www.filmaffinity.com/es/film355644.html> (1/5/2019)

- *Amor programat*. Daza, M (producció) i Trepac C. (dir.) (2019). Barcelona: TV3.
- *Chobits* (Serie de TV). FilmAffinity.(s.d.). Recuperat de
URL: <https://www.filmaffinity.com/es/film524034.html> (1/5/2019)
- *Cyborg She*. FilmAffinity. (s.d.). Recuperat de
<https://www.filmaffinity.com/es/film522321.html> (1/5/2019)
- *El imperio de los sin sexo*. Kami Production (productor) i Caule, P. (director) (2012). Paris: France Télévisions.
- ラブトピア, “LOVETOPIA”. (2013). Zuno Entertainment . Recuperat de
<http://lovetopia.jp/> (1/5/2019)
- *OnePiecewiki*. Fandom. (s.d.). Recuperat de
https://onepiece.fandom.com/wiki/Boa_Hancock (13/4/2019)
- 夫のちんぽが入らない “*Otto no chinpo ga hairanai*” o *My Husband won't fit*. Tanada, Y.(dir,) (2019). Tòquio: Netflix.

ANNEX

ANNEX 1: Taules de Morioka Masahiro a *A Phenomenological Study of "Herbivore Men"*, pp. 7-10.

Taula 1: Característiques dels homes herbívors

Característiques dels “homes herbívors”

1. Naturalesa gentil	Intentar entendre la perspectiva de la gent que està en situacions de debilitat i protegir a aquells que han patit. Intentar crear relacions interpersonals a través del diàleg tenint sempre en compte els sentiments de l'altre.
2. No submissió a la masculinitat	Poca “masculinitat” en el sentit de lluitar i de prendre la iniciativa de forma agressiva a l'hora d'interactuar amb dones, es rebutja aquesta forma de fer.
3. No agressivitat en termes romàntics	No arruïnar les bones relacions amb dones per culpa del desig sexual. Intentar crear relacions romàntiques amb el temps.
4. Veure les dones com a iguals	Capacitat de veure una dona com a individu humà abans de veure-la pròpiament com a dona.
5. Odi cap al dolor emocional	Dificultats a l'hora de tractar amb el dolor infligit a la seva parella o cap a ell. En alguns casos no es poden establir relacions romàntiques per por a patir o fer patir.

Taula 2: Tipus d'homes

	Característiques	Com les dones s'hi haurien d'acostar	
1	Home herbívor Inexpert	No sap com acostar-se a les dones	Comença convertint-te en la seva amiga. Parla sobre què pensen les dones.
2	Home herbívor amb experiència	Està acostumat a parlar amb dones i no té unes altes expectatives cap a elles.	Crea una relació romàntica de forma lenta, cal ser pacient i no emprar tècniques especials.
3	Home carnívor sense experiència	Internament aquest tipus d'home està frustrat i pateix, cosa per la qual intentarà convèncer les dones de forma persistent.	Per aquests homes el fet de parlar amb dones és estrany, així que hi parlen de forma que pugui potenciar el seu caràcter de <i>gentleman</i> .
4	Home carnívor amb experiència	Intentarà aproximar-se a una dona sempre que ho vegi possible.	Vindrà cap a tu si el toques, li dones senyals positives i li ets agraïda. S'ha d'estar preparada ja que aquests homes solen ser infidels i van sovint a clubs de <i>striptease</i> encara que estiguin casats.
5	Internament: herbívor sense experiència. Externament: carnívor	Un home que tracta de ser masculí. No té prou experiència en el camp romàntic.	Comunicar clarament a l'home el que una dona vol. Pot ser una bona parella però necessita

aprendre.

6	Internament: herbívor
amb experiència

Externament:
carnívor | Té un cor sensible però també és capaç de prendre determinació quan està amb una dona. Manté la parella molt de temps | S'ha de ser una parella que dona confort i que pot ser respectada. |
| 7 | Internament: carnívor
sense experiència

Externament:
herbívor | Porta una màscara d'herbívor per amagar la veritable naturalesa carnívora. Pot atacar una dona quan aquesta està sola. | Aquest tipus d'homes actuen de forma amables i romàntica .

La seva sorprenent brutalitat pot ser a la par un problema perquè el condueix a esser infidel amb la parella.

S'ha de vigilar amb la violència domèstica. |
| 8 | Internament: carnívor
amb experiència

Externament:
herbívor | Amb un cor ferotge però també capacitat de tenir en compte els sentiments d'una dona i ser gentil amb ella. No els importa tenir relacions amb múltiples dones. | Difícil monopolització d'aquest tipus d'homes. Porten una vida amorosa marcada per la passió i el drama. |

ANNEX 2: Imatge estereotipada d'un home herbívor. Imatge de Yomiuri Online, 2009 (Deacon, 2013:134).

Imatge d'un "home herbívor"

Prefereix altres begudes que no pas "anar a fer unes birres"

Prim, no menja gaire

Li agraden els dolços

Té interès en la moda

Es preocupa pel medi ambient

Té bona relació amb els pares

No pot estar ni un segon sense el seu mòbil

Paga a mitges el cost de l'hotel

❖「草食系男子」のイメージ

- 「ビールで乾杯」より好きな飲み物優先
- スリムで小食
- スイーツ大好き
- おしゃれに関心
- エコに熱心
- 親と仲良し
- ケータイを手放さず
- ホテル代もワリカンに

ANNEX 3: Glossari

A

Amae (甘え): *emic japonès per descriure el profund lligam de co-dependència entre mare i fill japonesos.*

Anime (アニメ): *terme que agrupa els dibuixos animats del Japó.*

Aseku (アセク): *derivació del terme "asexual".*

Aasekusharu (アセクシャル): *derivació del terme "asexual".*

A sekusharu(A セ ク シ ャ ル): *derivació del terme "asexual".*

B

Bankonka (晩婚化): *increment de l'edat del matrimoni.*

Bishônen (美少年): terme japonès per referir-se a un gènere de *manga* on hi surten nois atractius. També és un terme força emprat a l'hora de referir-se a nois amb atractiu a la realitat.

BL (*Boys' Love*): gènere de ficció creat al Japó on diferents personatges entaulen relacions homosexuals. El terme *yaoi* n'és un sinònim.

Boyband: banda de cantants conformada per diferents nois joves i normalment força atractius.

Boys' love games (ボーイズラブゲーム): tipus de videojocs on es creen relacions homosexuals entre els diferents personatges.

Buzzword: paraula o frase que guanya popularitat durant un període de temps.

C

Cyberpunk: subgènere de ciència ficció normalment situat en un escenari futurista.

Ciborg: ésser conformat per parts mecàniques i orgàniques.

D

Daikokubashira (大黒柱): literalment traduït com “el pilar central”. (En aquest treball s'empra com a metàfora que l'home és el pilar que sustenta la família i gracies a ell aquesta pot sobreviure).

Dorama (ドラマ): “drama”, sèrie televisiva.

E

Eisekusharu (エイセクシャル): derivació del terme “asexual”.

Eroge (エロゲ): gènere de videojocs de caràcter eròtic i pornogràfic.

Eromanga (エロ漫画): gènere del *manga* de caràcter eròtic i pornogràfic.

F

Fudanshi (腐男子): terme per referir-se als nois o homes a qui els agrada el *BL*, el *yaoi* i el *shounen-ai*.

Fujoshi (腐女子): terme per referir-se a les noies o dones a qui els agrada el *BL*, el *yaoi* i el *shounen-ai*.

Fuki (ふき): ejaculació.

H

Harem (ハーレムもの): subgènere d'animació, *manga* novel·les lleugeres i videojocs on s'hi presenten relacions poligàmiques on el protagonista té 3 o més companys amorosos i/o sexuals.

Hentai (変態): terme que descriu a les persones com a “pervertit”. També s'empra per denominar el gènere d'animació per adults marcada per la pornografia i pel contingut eròtic.

Hiseiaisha (非性愛者): terme en japonès emprat per descriure una persona asexual.

I

Ikemen (イケメン) : terme emprat a la cultura pop japonesa per referir-se als homes atractius.

Ikigai (生き甲斐): raó de viure, propòsit de l'existència.

J

Job hunting, en japonès **Shuushokukatsudou** (就職活動): acció de buscar feina.

Al Japó els estudiants universitaris de segon curs solen presentar-se durant el mateix període de temps a diferents entrevistes i exàmens per tal de trobar feina. És un procés en el qual aquests joves han d'aprendre a com comportar-se en entrevistes, preparar-se per diferents exàmens i anar vestits i pentinats d'una forma determinada per tal de trobar feina.

Josei manga (女性漫画): gènere de *manga* el qual les dones en són el públic principal.

K

Kabuki (歌舞伎): gènere de teatre clàssic japonès.

Katei (家庭): terme que descriu la casa i els quefers de la casa.

Kawaii (可愛い): “bonic”, “adorable”.

Kyoudgi no asekusharu (狭義のアセクシャル): persona asexual que no té interès ni en mantindre relacions sexuals ni sentimentals.

L

Live-action: forma cinematogràfica que empra la fotografia en lloc de l’animació.

Lolita (ロリータ): terme que descriu un tipus de cultura urbana que va néixer al Japó; un tipus d’estil de roba i una noia jove o que sembla jove.

Lovedolls: Nines creades amb la finalitat de mantenir-hi relacions sexuals.

M

Maid café (メイドカフェ): cafeteria temàtica on les cambreres porten disfresses i tracten el client de “senyor”.

Manga (漫画): còmic i novel·la gràfica d’origen japonès.

Mendokusai (面倒くさい): terme que expressa que quelcom és molest o que cansa.

Mizusobai (水そばい): Terme que s’atribueix a la vida nocturna i als bars que ofereixen els diferents locals sexuals. Antigament el terme s’atribuïa a la prostitució.

Museiaisha (無性愛者): derivació del terme “asexual”.

N

Nekketsu (熱血): tipus de model masculí basat en un caràcter fort i entusiàstic.

Nekocafé (猫カフェ): cafeteria temàtica on pots jugar i interactuar amb gats mentre es consumeix alguna beguda o aliment.

Nenja (念者): home d’edat avançada o l’home més madur en una relació homosexual.

Nonseku (ノンセク): derivació del terme “asexual”.

Nonsekusharu (ノンセクシャル): derivació del terme “asexual”.

O

Onnagirai (女嫌い): literalment traduït com “els que odien les dones”.

Otome geemu (乙女ゲーム): videojoc el públic principal del qual és el públic jove femení on el jugador desenvolupa relacions amoroses amb els diferents personatges.

R

Ren'ai kanjou (恋愛感情): Sentiment de les persones que senten impulsos sexuals però no tenen interès en establir relacions romàntiques.

Ryousaikenbo (良妻賢母): “Bona mare, esposa sàvia”.

S

Salaryman (サラリーマン): treballador d’una empresa.

Sekkusu shinai shoukougun (セックスしない症候群): síndrome de celibat.

Shōjo manga (少女漫画): gènere de *manga* el qual les noies joves en son el públic principal.

Shōnen-ai (少年愛): subgènere del *shoujo manga* on es mostren relacions amoroses entre nois i homes homosexuals. La diferència entre el *shōnen-ai* i el *yaoi* és que aquest té un contingut principalment sexual, mentre que l’altre té un contingut principalment romàntic.

Shōnen manga (少年漫画): gènere de *manga* el qual els nois joves en son el públic principal.

Shufu (主婦): dona que fa les tasques de la casa.

Sôshoku danshi (草食男子): “homes herbívors”.

Sôshoku-kei danshi (草食系男子): “homes herbívors”.

T

TENGA (テング): companyia japonesa dedicada a la fabricació de productes per a la masturbació masculina. Els seus productes també reben el nom de “TENGA”.

V

Videobox: negoci al Japó que ofereix al client una habitació privada amb un ordinador, cadira i diferents productes per llogar i comprar tals com animació, *manga*, pornografia i productes de masturbació, entre d'altres.

Visual novel (*bijuaru noberu*, ビジュアルノベル): gènere de videojocs interactius d'origen japonès amb un estil típic de la literatura d'històries narratives.

W

Wakashu (若衆): terme que es refereix als homes joves a l'era Edo; als joves actors de *Kabuki* que es prostituïen i a l'home jove d'una relació homosexual.

Wen (文): terme xinès relacionat amb els elements culturals.

Wu (武): terme xinès relacionat amb les arts marcial.

Y

Yaoi (やおい): gènere de ficció creat al Japó on diferents personatges entaulen relacions homosexuals. El terme *BL* n'és un sinònim.

Yasaotoko (優男): model d'home tendre, gentil i amb febleses.

ANNEX 4: Taula cronològica

1603-1868: Període Edo

Època dels *onnagirai* (女嫌い) que s'esmenten a l'obra *El espejo del amor entre hombres* d'Ihara Saikaku.

1868-1912: Període Meiji

Època de les *ryousaikenbo* (良妻賢母) i el sistema familiar *ie*.

1912-1926: La democràcia Taisho

Època marcada pels *zaibatsu*.

1927: Crisis bancària. La causa principal fou pels impagaments al Banc del Japó, ja que la reconstrucció pel gran terratrèmol de Kanto es va fer en base a préstecs privats avalats.

1930: Sorgiment dels *Salaryman* (サラリーマン) durant la recessió econòmica que tingué lloc entre el 30 i el 32.

1939-1945: II Guerra Mundial

1945-1951:

-Reformes econòmiques de Postguerra (establiment d'un fort control per part d'Estats Units, economia de lliure mercat, dissolució dels *zaibatsu*, lleis *anti-trust* per evitar càrtels, etc.

- Entorn de la figura del *salaryman* es construeix un tipus de família de caire burgesa de patró urbà. Es trenca el vincle generacional i es passa a la família nuclear.

Finals dels 50 i principis de 1960:

-El Japó supera la destrucció de la II Guerra Mundial a nivell productiu i econòmic.

- Època del cercle virtuos.

Anys 70:

-Idea societat-empresa, canvi del model familiar.

-Publicació de *La societat japonesa* de Nakane Chie on es parla de l'*amae*.

- Entre els 70 els 80 entra l'amor romàntic a la societat (A finals del segle XX el 90% dels matrimonis són per amor, entre un 5 i un 7% manifesta que no vol casar-se).

Anys 80:

-Època de la bombolla.

-Liberalització dels mercats de capitals.

-Creació d'una esfera financera.

-Amb l'enginyeria financera dels *Zaitech* es comptabilitzaven guanys a la borsa com a ingressos, fet que inflava més la bombolla.

-Especulació immobiliària.

-Increment del valor que es cotitzava a la borsa de Tòquio.

Anys 90:

-Esclat de la bombolla i la dècada perduda.

-Deflació econòmica.

-*Zombie Banks*.

-Estancament permanent fins als anys 2000s.

-Legalització d'anticonceptius orals i la *viagra*.